

AMERISKI VOJAKI na nekem otoku na Pacifiku prodirajo proti japonskim pozicijam.

Kralj Emanuel je iz "krize" dobro izvozil

CHURCHILL IZPOLNIL OBLJUBO. — ŠEST "PROTIMONARHISTIČNIH" STRANK SE POKLONILU VLADARJU. — KOMUNISTI V ITALIJI ZA "DRŽAVOTVORNO" TAKTIKO

Sprememba, oziroma "demokratiziranje" italijanske vlade je zmaga Savojske dinastije, angleškega premierja Churchilla in Vatikana. Šest strank protifašistične opozicije je zahtevalo, da kralj in Badoglio odstopita in če Churchill na vsak način hoče, da Italija ostane monarhija saj do konca vojne, naj se umakne kralj Viktor Emanuel in kronprinc Umberto, za kralja pa naj se okliče šestletnega Umbertovega sinčka.

Posebno prizadeti so bili s to spremembo v taktiki komunistov socialisti. Omenjeni Edd Johnson piše, da delujeta komunistična in socialistična stranka v osvobojenem delu Italije sporazumno, iz vzroka, da se ne bi ponovil med njima bratovski boj, kakor se je po prejšnji vojni.

Togliatti je socialiste in ostale stranke prepričal, da je najboljša, če gredo v kraljevo vlado, ker kralja pač podpira Anglija in ameriška vlada in tudi je za slogo med zavezniški, torej ga je kar direktno priznala. Tako je lahko zadovoljen Churchill, ki deluje za obvarovanje vseh dinastij in tudi nove bi bil pripravljen podpreti, zadovoljna je katoliška politična hierarhija v Zd. državah in Vatikan, ki se je odprave dinastije najbolj bal in s svojimi diplomati v Londonu in Washingtonu deloval, da naj jo obvarujeta, če nočeta "komunizma" v Italiji. Toda komunisti so sedaj vseeno v vladi. Če niso mogli vanjo pri sprednjih vratih, so pa skozi zadnja prišli notri.

Sestava nove vlade

Iz poročila Edd Johnsona v "Chicago Sunu" z dne 29. aprila posnemamo: V novi vladi je zastopanih šest strank. Ampak to sploh niso stranke. Italija ni imela politične svobode že mnogo let in te stranke so nastale po zavezniški okupaciji iz posameznikov in veljajo le toliko, v kolikor imajo vpliva voditelji.

(Konec na 3. strani.)

Poteza iz Moskve zmešala opozicijo

Izmed šestih protifašističnih sta bila v ospredju boja za odstop kralja in Badoglia socialistična in komunistična stranka. Slednja je bila še posebno glasna. Ko pa se je vrnil italijanski komunistični voditelj Palmiro Togliatti (Ercole), ki je bil 18 let v pregnanstvu v Moskvi, je sklical v Neapol svoje pristaše in jim oznanil novo linijo. "Naša zahteva za odstop kralja preneha. Badoglio naj ostane premier. Zahtevamo pa ustanovitev koalicijske vlade, v katero vstopimo z edino zahtevo, da se osvobodni del Italije mobilizira za sodelovanje v vojni proti Hitlerju. Edd Johnson, ki je poročevalec čikaškega "Sun" poroča iz Neapla, da je komunistična stranka sprejela to novo stališče ne da bi trenila z ocesom. "V Moskvi že vedo, kaj delajo," je bila edina opravičila.

Opozicija izgubila zamah

Z izjavo komunistov, da so pripravljene sodelovati v kraljevi vladi pod Badoglijem, je bilo protimonarhistično stališče povsem omajano in ni bilo dolgo, ko je vseh šest "strank" sledilo Togliattiju v Badoglijev kabinet.

SLOVENSKE KNJIGE

so Nemci in Italijani po Slovenskem domalega zatrlji. Veliko so jih požgali. Novih več ne dopuščajo. Fašistična pošta je udarila po tistem — kar je bilo našemu narodu najdražje — po slovenski književnosti! Slovenske knjige se lahko še svobodno naročajo v slovenskih knjigarnah v Ameriki. Preglejte v tej številki na 5. strani cenik knjig, ki jih ima v zalogi Proletarčeva knjigarna. Naročite jih sedaj, ko jih še imamo.

Zakon, sprejet proti unijam vlada lahko uporabi tudi proti družbam, ako si upa

V času zadnje stavke premogarjev je kongresnik Smith iz Virginije z enim drugim članom zvezne zbornice predlagal postaviti, ki predsedniku nalaga prevzeti vsako podvzetje, v katerem je stavka, če se je ne more končati. Dalje tisti zakon določa, da ima vlada nalogo prevzeti vsak obrat, v katerem se dogode nerednosti in jih uprava noče odpraviti ali popraviti.

Predsednik je takrat prevzel pod vladno obratovanje premogovnike in avtorja tiste postave sta se veselila, da bo unije premogarjev konec. Stavka je bila res končana, ampak unija ni bila uničena.

Ampak vlada če hoče, lahko tisti zakon uporabi ne samo proti unijam in stavkarjem, pač pa tudi proti delodajalcem, če so oni krivi stavke in ako se nočejo ravnati po razsodbah delavskega vojnega odbora (War Labor Board).

Tako je vlada minuli teden zasegla tovarne in prodajalne Montgomery Ward & Co. v Chicagu, ki upostuje tisoče delavcev. Lani je napravila dvajset milijonov dolarjev čistega dobička. Predsednik njenega direktorija Sewell L. Avery prejema okrog \$300,000 plače na leto. On je smrtni sovraznik unije. Vzlic temu jo je moral priznati. Pogodba z njo je potekla lanskega decembra. Unija je silila v obnovitev dogovora, a Avery je pogajanja zavlačeval in s svojimi agenti delavce nagovarjal, naj izstopijo iz unije. Ko jim je bilo tega dovolj, so se pritožili na WLB. Ta je odločil uniji v prid in kompaniji naročil, naj se ravna po postavi. Avery je ukaz ignoriral. Delavci so zastavkali. Predsednik Roosevelt je uniji naročil, naj s stavko preneha in kompaniji pa, da naj se ravna po odloku WLB. Unija je ubogala. Avery pa se je Rooseveltu posmehal, češ, kdo me bo prisilil izpolniti odloke tvojega odbora? Vladi je bilo tega izzivanja zadosti in je tovarne in prodajalne omenjene družbe okupirala z vojaštvom. Tedaj pa je kapitalistični svet zakričal, da je to napad na svetost privatne svojine. Tudi kongresnik Smith, ki je tisto postavlo predlagal, je protestiral, če, da on ni mislil tako, da se bi jo uporabljalo proti kompanijam, pač pa samo za zadušitev stavk — torej proti delavcem. Toda ta zakon lahko reže na obe strani, in vlada ga ima pravico uveljaviti prav tako zoper delavce v stavkah, kakor proti kompaniji, če je ona kriva nereda in industrijalnih sporov v svojem podjetju. Montgomery Ward & Co. je postavlo na debelo kršila — vlada ji je stopila na prste, a vik in krik proti nji je postal tolikšen, da je morala popustiti. Kapitalizem ima v kongresu pač navdušene pristaše, delavci pa le nekaj "prijateljev".

Socialistično gibanje v Argentini obsojeno v podtalnost

Sedanji diktatorski, napofašistični, pronacijski režim v Argentini se je s svojimi diktatorskimi ukrepi najprvo lotil socialistične in drugih demokratičnih strank.

Ob enem je zatrl svobodo govora in tiska. Casopise je sicer še dovozil, a če so hoteli izhajati, so morali pisati točno po navodilih cenzure.

Glavno glasilo socialistične

stranke je bil dnevnik Vanguardia v Buenos Airesu, znan v vsem delavskem gibanju po svetu in eden izmed najbolj upoštevanih listov, neglede na politične smernice, v vsi latinski Ameriki. Ker je vodstvo stranke uvidelo, da pod takimi odredbami Vanguardia ne bi mogla odgovarjati namenu, jo je lanskega decembra nehala izdajati.

Letošnjega aprila pa je znjo

Kanada v tej vojni veliko prispeva in mnogo žrtvuje

Kanada, ki je v prebivalstvu v primeri z Zd. državami majhna dežela, je v tej vojni prispevala ogromno, dasi njene dajatve niso bile oglasane, kakor mi oznanjujemo naše.

Ko je Anglija napovedala vojno osišču, je šla Kanada takoj z njo in je bila zapletena v konflikt ves čas, dočim smo mi v njemu šele po napadu na Pearl Harbor.

Od početka vojne pa do konca februarja je Kanada izgubila na raznih bojiščih 30,538 mož, izmed njih 14,999 ubitih.

Koliko je prispevala materialno, to je v nji obsenčeno vsled ogromnih lend-lease dajatev Zedinjenih držav.

Kanada stori v tej vojni v primeri z drugimi dominijoni Velike Britanije proporcionalno največ, z morebitno izjemo Avstralije, ker slednja je bila direktno prizadeta.

Kanada Angliji in drugim zaveznikom silno veliko pomaga z rudami, železom, mesom itd. In njene čete se lahko šteje v med najboljše na vseh bojiščih, kjerkoli se pojavijo.

ŠTIRIDESETLETNICA "NAPREJA"

To nedeljo 7. maja ima društvo št. 5 SNPJ v Clevelandu slavnost 40-letnice, ki se vrši v Slov. nar. domu na St. Clair ave. "Naprej" je bil mnogo let največje društvo v SNPJ. Sedaj je tretje največje. V akcijah za napredek, v katerih je pomagalo in prispevalo tisoče dolarjev, pa se lahko še vedno smatra za največje. Več o sporedu "Naprejeve" slavnosti je v oglasu v tej številki.

spet poskusilo, češ, morda trditve argentinske vlade, ki inozemski javnosti zagotavlja, da ni diktatorska, ampak varovanka "demokracije" v svoji deželi, res kaj pomenijo.

Vest, datirana dne 24. aprila, poslana iz Montevidea v Uruguayu dnevnika Times v New Yorku in Tribunu v Chicagu, pravi, da je Vanguardia začela znova izhajati 7. aprila t. l. Izšlo je 15 števil. Koncem aprila je prišla v njene urade in v tiskarno policija z vladnim dekretom, da mora za "nedoločen čas" list ustaviti.

Omenjena vest pravi, da se je vlada odločila za ta korak, ker je Vanguardia vzlic svarilom kritizirala kar naprej vladne odloke, za največje zlo pa se ji v tem slučaju šteje njeno nastopanje proti prisilnemu veronauku, ki ga je diktatura uvedla v argentinske šole.

S tem se je Vanguardia zamerila ne samo klerofašistični vladi, ampak prav tako hierarhiji in njenemu političnemu aparatu, ki je v službi vlade.

Ako bi delavci s takim veseljem podprli delavski tisk, kakor podpirajo zavaljno časopise, bi bilo kapitalizma kmalu konec.

Mednar. delavski urad potreben reorganizacije

KONFERENCA V PHILADELPHIJI V SPORIH VSLED KRIZAJOCIH SE INTERESOV. — VLADE PLAČUJEJO, TOREJ TUDI ODLOCAJO. — NAPACNA RAZPODELBA ZASTOPSTVA

Ob postanku društva narodov po prejšnji svetovni vojni so socialistične stranke izvojevale v njegovem področju ustanovitev mednarodnega delavskega urada, ki se je potem razvil v mednarodno delavsko organizacijo. Uradno ime te ustanove v angleščini je "International Labor Organization".

Varljivo ime

Ko je liga v predlog socialistov pristala, je ob enem poskrbela, da bodo nad ustanovo imele kontrolo vlade. Kajti ta mednarodni delavski urad je stal mnogo denarja. Zbiral je podatke o življenjskem nivoju v posameznih deželah, o dolgotrajnosti delavnika, o razmerah v njih, ki so bile ponekod še vedno suženjske, posebno v Afriki, in dajal nasvete za socialne reforme.

Vendar pa ta ustanova ni bila nikoli to, kar pravi njeno ime. "Mednarodna delavska organizacija" je v resnici urejena tako, da so delavski zastopniki v nji le podloženi faktor.

Vlade dominirajo

Glavno besedo v nji imajo vlade. One imenujejo v njo tudi delavske delegate, torej ne delavske organizacije kot take. Tako imenoval na letošnjo konferenco

"Mednarodne delavske organizacije", ki se je pričela koncem aprila v Philadelphiji, edino zastopnika AFL, ker so pravila te ustanove taka, da dovoljujejo iz vsake države samo enega delavskega delegata.

To pomeni, da edino AFL je dobila zastopstvo v Philadelphiji, milijone drugih organiziranih ameriških delavcev pa je bilo na tem zboru brez besede. Vsaka vlada ima na mednarodni delavski konferenci lahko dva delegata in podjetniki enega, kakor tudi delavci le enega. Seveda ima vsak tak delegat s sabo lahko toliko večakov, kolikor jih potrebuje, in na ta način je konferenca res reprezentativna in važna, toda ne z delavskega stališča.

Vlade plačujejo "muziko"...

Konferenca v Philadelphiji je pokazala v delavskih vrstah veliko uporniškega duha. Večina delavskih delegatov je koncem minulega tedna sprejela resolucijo, s katero ostro grajajo posebno zastopnike angleške in kanadske vlade, ker sklepe zavlačujejo in pa ker vprašanje financiranja odpravljajo na konec seje. "Če bo po našem, bomo dali. Če ne, pa denarja ne bo."

Belgijski delavski delegat je (Konec na 4. strani.)

V vsaki naselbini je mogoče kaj storiti za delavsko stvar

Jennie Marinšek iz Gallupa, N. Mex., je spet poslala eno novo letoletno naročnino in ob enem piše, da je tam tako malo Slovencev, da na take aktivnosti, kot jih vršimo v velikih naselbinah, nimj ni mogoče misliti.

Res, da ne. Saj so sedaj vsled vojnih razmer in raznih drugih vzrokov težave celo v največjih slovenskih naselbinah, posebno na kulturnem polju.

Toda za delavsko agitacijo pa ni nobena naselbina premajhna. Slovenci — čeprav je vseh skupaj malo, so raztrešeni po vsi prostrani deželi. Toda če bi v vsaki imeli ljudi, vsaj po par oseb, ali magari samo eno, kakor je omenjena rojakinja, bi bila naša kampanja za tisoč novih naročnikov že dovršena.

Tako pa je skoro vse agitacijsko dela za list odvisno od par sto oseb. Razveseljivo pa je, da se ta krožek vzlic vsemu več in upamo, da bo do konca leta podvojen.

Majski glas bo ves razposlan ta teden. Nekateri so ga dobili že minuli teden. Zakasnen je bil par dni vsled pomanjkanja delavcev. Posebno z vezbo v platnice je imela tiskarna težave. Unija obljublja, da ti pošlje delavce, pa ti pride morda eden in še tisti kasno.

Nekateri naročniki pišejo, da list zelo pozno prejemajo. Michael Reading v Californiji pravi, da ga dobi šele v ponedeljek ali v torek. Mary Suglich v Washingtonu, D. C., ga dobiva ob sobotah, včasih pa šele v ponedeljek.

Vzrok je prenatrpani poštni promet in pa pomanjkanje izvežbanih poštinih delavcev. Vojna je pač spravila marsikaj iz reda. Mi in v tiskarni skrbimo, da list redno izide. Radi bi, da ga naročniki dobe čimprej. V normalnih razmerah bi ga dobili tudi v oddaljenih krajih že v petek ali saj v soboto, v drugih pa v sredo ali v četrtek. A v teh okoliščinah moramo pač potrpeti. Slabo bi bilo, če bi ga naročniki niti pozno ne dobili, kar se je mnogim dogajalo v prejšnji vojni. V slučaju takih nerednosti naročnike prosimo, da nas o njih obveste.

Prvi Maj bil praznovan v duhu upornišтва

delavstvo v Hitlerjevem-Mussolinijevem delu Italije ga je praznovalo, nekako tako, kakor ga je prvotno namercavalo v Franciji.

V Jugoslaviji je bil 1. maj praznik osvobodilne fronte. Parad sicer ni bilo, kar je razumljivo, pač pa mnogo sestankov in govorov za vztrajanje v borbi.

Tudi delavstvo v Argentini, čeprav je sedaj pod hujsko diktaturo kot kdaj prej, je tega dne praznovalo kakor je sploh moglo v izjemnih razmerah. Šhedi, delavski in drugi opozicionalni listi ter manifestacije so v Argentini sedaj prepovedani. Sociali-

stičnega prepričanja pa ne more delavcem vzeti nikakršni vladni ukaz.

Najbolj svečano je bil na tej polobli prvi maj praznovan v Mehiki. Pa tudi na Kubi, v Cileju, Urugvaju in v mnogih drugih krajih latinske Amerike.

V Sovjetski uniji pa so prvi maj praznovali v znamenju zmage. Mora fašistične invazije je odvzeta in rusko delavstvo ter kmečko ljudstvo je prepričano, da bo prihodnjega maja lahko praznovalo že popolno zmago nad fašizmom.

Izmed industrialnih dežel je prvi maj najmanj praznovan v

Zd. državah. Letos so prvomajske shode opustile celo tiste unije, ki so ga dosedaj tradicionalno praznovale. Vrh tega je v tej deželi v mnogih obratih delavnik vsak dan, tudi na tiste dneve, ki so v pratikah zaznamovani za praznike.

Vzlic temu in kljub vojni pa je bil letošnji prvi maj tako velika manifestacija delavske solidarnosti in vere v socializem kot že dolgo ne. Fašizem se je hvallil, da je mednarodnost delavstva zadušil in marksizmu napravil konec, a dne 1. maja je reakcija uvidela, da se razredne zavednosti delavstva ne more pokončati.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdava Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopijski in oglasni morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864

Kaj bo najvažnejša in najbolj sporna točka na II. kongresu SANSa?

Na prvem ali ustanovnem kongresu Slovenskega narodnega sveta decembra 1918 v Clevelandu je bilo poudarjeno, da ker so narodu v Sloveniji usta zaprta, bodo govorili zanj ameriški Slovenci. Sicer se je tedaj o uporu v Jugoslaviji proti okupatorjem že veliko pisalo, toda Srbi so trdili, da narod rebelira samo v Srbiji, Hrvatska pa je udinjana ošišču in Slovenci so se osvobodivši molče podali.

Mi smo vedeli, da so se podali samo toliko kolikor jih je v to primorala oborožena sila okupatorjev, in vedeli smo, da v tem narodu klije vera in svoboda in se bo zanj boril ob prvi priložnosti.

Program, ki ga je kongres v Clevelandu sprejel, določa, da SANS deluje za zedinjeno Slovenijo in za federativno, demokratično Jugoslavijo.

To je bil prvi zbor, na katerem so bile zastopane vse slovenske organizacije v tej deželi — torej je bil res zbor vseh tukajšnjih Slovencev. Eksekutiva in širši odbor sta bila izvoljena s stališča, da naj bodo v njima zastopane vse smeri, predvsem dve glavni — to je napredna in katoliška.

Tako sestavljen je SANS deloval prilično složno in po naselbinah je navdušenje zanj naglo raslo.

Nesoglasja so se sicer pojavila, toda ne toliko, da bi vzružala javnost. Eden prvih sporov se je zgodil med bivšim tajnikom Rev. Zakrajškom in SANSovim častnim predsednikom L. Adamičem. On je seji širšega odbora, ki se je vršil letos v Chicagu, poročal, da sta si prišla v navskrižje, ker je tajnik SANSovi deputaciji v Washingtonu svetoval, naj uradnikom, h katerim so bili povabljeni, pove, da Slovenci "trebijo" komuniste, ni pa treba povedati, da so jim dali orožje v ta namen Italijani. Bil je mnenja, da bi taka pohvala napravila na konservativce v državnem oddelku "dober vtis". Adamič je bil zoper in se odločil izstopiti kot častni predsednik, ako Rev. Zakrajšek se ostane tajnik. Izstopil je tajnik in ob enem v par listih svetoval spremembe v odboru, z namigom, da se predsednika E. Kristana nadomesti z mlajšo, "sposobno" osebo iz katoliških vrst. Ta incident je bil mimo in tajniške posle od tedaj sprotno vrši pomožni tajnik Mirko G. Kuhel.

Medtem, ko se je SANS tu razvijal in jačal ter s svojo propagando za osvoboditev vseh slovenskih krajev prodiral v ameriški tisk in v vladne urade ter v javnost tudi s shodi in z govori po radiu, pa so prihajali od tam vesti o "hostarjih", ki ropajo in pobijajo ne samo sovražnika, ampak svoj narod. Njim nasprotna propaganda jih je proglasala za komuniste in jih v tistih slovenskih listih v Ameriki, ki so ji na razpolago, slikala za smrtnega sovražnika slovenskemu narodu.

To taktiko vrše sedaj še posebno s pomočjo proglašev "vseh treh vodilnih strank v Sloveniji", s proglašom "socialistov" in s citati iz pastirskega pisma ljubljanskega knezoškofa Rožmana.

Glavni manifest "Slovencev v domovini", ki so ga priobčili nekateri katoliški listi in pa "Obzor" v Milwaukeeju, našteva požiganja domov, rušenja in poboje in vprašuje: "Kdo prinaša danes nad nas to razdejaje?" in odgovarja:

"Ta največji in najnevarnejši sovražnik slovenskega naroda je komunizem."

Torej ne Hitler in fašizem, ampak "komunizem" ga bo uničil. To je Hitlerjev in Goebbelsov jezik. In pa jezik slovenskega kvizlinga generala Rupnika. Ključ škofa Rožmana v njegovem pastirskem pismu je v bistvu enak prej omenjenemu "manifestu".

Druga stran v Sloveniji označuje ta boj proti "komunizmu" za službovanje Hitlerju, ki mu s hujškanjem in z orožjem pomagajo v krvavi borbi za uničenje osvobodilne fronte.

Častni predsednik SANSa Louis Adamič je osvobodilno fronto v Jugoslaviji podpiral od začetka in izmed vseh v ameriški javnosti največ storil, da bi se jo razumelo za to kar je, za gibanje, v katerem so sicer komunisti najaktivnejša enota, toda v odboru (ali vladi) osvobodilne fronte pa so zastopane vse struje v Jugoslaviji, razen onih, ki služijo okupatorjem. Enako sestavljen je odbor osvobodilne fronte v Sloveniji.

SANS je osvobodilno fronto v Sloveniji, oziroma v Jugoslaviji, indorsiral najprvo neposredno s svojima delegatoma na seji ZOJSA v New Yorku. Prva, ki sta se javno in na seji SANSovega odbora oglasila proti, sta bila kanonik Oman v Clevelandu in Rev. A. Urankar v Chicagu. Ker pa je večina odbora odobrila indorsiranje osvobodilne fronte in partizanov, sta podala javno izjavo in v protest izstopila iz SANSovega odbora. V njemu itak nista bila aktivna in bila navzoča samo na eni seji. Rev. Urankar bi se jih bil morda udeleževal, toda v odbor je prišel šele pozneje kot namestnik.

Na SANSovi seji dne 12. aprila je blagajnik Joseph Zalar prečital daljšo izjavo, v kateri pravi, da SANS ni več to kar je bil, ampak je postal zelo enostranski in strankarski. O pomožnem tajniku M. G. Kuhlu, ki je objavil iz ljubljanskega "Jutra" govor generala Rupnika, je Zalar dejal, da je s tem žalil čut katoliških Slovencev v Ameriki, ker je Rupnikov oklic slovenskemu narodu Kuhel izrazil ob enem proti škofu Rožmanu. Rupnik ga je namreč

OGROMNA ZAVEZNIŠKA ARMADA V ANGLIJI, pripravljena za invadiranje Evrope in s tem za ustanovitev "druge fronte", je do kraja pripravljena. Na sliki je premier Churchill, ob priliki obiska v enemu vojaških taborišč, kjer je nastanjena armada "druge fronte".

Nekaj o tem in onem

Chicago, Ill.—Moj irski sosed mi je danes pripovedoval svoje težave glede njegovega dela. Star je nad 60 let. Ker so ga preveč priganjali, je svojo službo pustil. Naslednje jutro je šel v službeno pisarno druge tovarne in tam vprašal, ako ga bi hoteli najeti.

Dali so mu dolgo aplikacijsko polo, v kateri je moral zabeležiti vse glavne točke iz svojega življenja.

Ko je bil s tem gotov in bil po prestani izkušnji izročil delovodji, ga je ta vprašal: "Si ti sedaj član kakke take stranke, ki propagira uničenje naše demokratične forme vlade?"

"Yes, yes," je odgovoril aplikant. "Sem pripadnik republikanske stranke."

Boss, ki ga je to vprašal, ga je potrpeljal po rami: "Hura, Pat, ti si zares Amerikaneec! Jutri ob 8. pridi na šit. Delal boš malo, a plača bo visoka."

Aplikant se je razveselil in dejal, da bo prvič v življenju prejel plačo ne da bi mu bilo treba zares delati zanj. Glavna njegova naloga je paziti na "rdeče" delavce.

Ah, ti srečni laški narod! Ves svet se divi njegovi hrabrosti!

Ko si Italijani to predstavljajo, si lahko mislijo (zares): "Združeni demokratični narodi so nas priznali. In Mussolini ter Hitler nas tudi priznavata. A naš žalost, sami sebe pa ne moremo priznati, razen v "začasni" koaliciji."

Lahi si svobodo vzlic vsemu še vedno obetajo. Ker verujejo v Miklavže, morda jim jo bo on prinesel o božiču to leto.

Kot je star običaj, so se imovite familije čez prošlo zimo spet preselile v Florido. Vse jim je bilo na uslugo, ker imajo denar. A prvič v tem privajenem udobju se jim je pilepila smola, da so se pobrigali zanje vladni uradniki, češ, kje ste dobili toliko gasolina? Zakon ga vam ne dovoljuje za tako dolga luksuzna potovanja! Mnogi iz "višjih krogov" — kot so poročali časniki, jih je bilo na tisoče, se niso mogli vrniti z avti. Avto namreč ne gre, če ni v redu, in tudi če

je, gre le, ako je kurivo v njemu. Iz te afera je nastala farsa, češ, pustite avte tu in pridite ponje po vojni, ko bo gasolina zadosti za vse potrebe. Nazaj pa se vrnite z vlaki.

Tedaj pa se je izkazalo, da je bilo v Floridi turistov, ki so prišli z avti toliko, da jih bi redni vlaki ne mogli izvoziti.

Najeli so posebne vlake in precej norčij je bilo skovanih na račun teh neprilic "malomeščanstva". Bogatašem iz višjih plasti pa ni bilo sile. Plačali so nekoliko več in vse je bilo po starem.

Sicer pa — kaj pa če bi se dogodilo, da bi ti fantje in dekleta, možje in žene iz bogatih plasti morali za zmerom ostati v Floridi — ali bi to Zed. državam kaj škodovalo?

Prečital sem knjigo "The Soviet Strength". Napisal jo je Hewlett Johnson "Dean of Canterbury".

Na 7. strani izvaja, da ako ne bi bilo socializma v Rusiji, bi Anglija sedaj več ne eksistirala kot veselica. In usoda USA bi po njegovem mnenju leta 1943 bila tako obupna kot je bila usoda Anglije 1940.

Dalje razlaga, kako je bilo mogoče propagandni zoper Rusijo vleči za nos ves svet skoraj 25 let. Ko sem to knjigo, ali brošuro, če hočete, prečital, sem se počutil, kot da imam najkorkejšo ljubezen do ljudstev Sovjetske unije. To čustvo napravam nji bom ohranil do konca svojih dni.

To knjigo priporočam prijateljem, kot tudi sovražnikom USSR. Saj je dobro, da vsi čujemo obe plati zvona. Obsega 160 strani in že lani je bilo razprodane nad dva milijona izvodov. Cena pa ji je le 35c.

Kako je bilo mogoče maso svetovnih narodov voditi za nos proti Sovjetski Rusiji? Naj navedem par primer izmed tisoče drugih:

Prva je, da je večina ameriškega ljudstva še vedno prepričana, da je bil "Lindy" Lindbergh prvi, ki je preletel Atlantik.

Tako so ga napravili za legendarno osebo, za kakršno še vedno slovi. Ali je on res prvenec? Odgovor na to: Ni! Le oglašan je bil, po stari ameriški navadi, drugi pa so zasenčeni.

Sir John Alcock in Sir Whit-

ton Brown sta prva preletela Atlantik leta 1919, kot dokazujejo verodostojna poročila, a nista imela nikakršne reklame za sabo. Sla sta z letalom z Newfoundlanda do Irske. Pozneje, istega leta, je pa angleški "dirigible" R. 34 odšel z 31 osebami in preletel Atlantik iz Skotske v Ameriko in nazaj.

Tako bi lahko naštevali še nekaj drugih — bodisi zrakoplovov ali aeroplanov. Toda pri nas šteje reklama. Ogromno denarja se je izdalo za Lindberghov poskus in časopisi v Ameriki in v Franciji so ga bili deležni. Saj je pošteno, da se je dalo priznanje uspešnemu letalcu. Ni pa prav, da se zametuje druge, ki so izvršili slična ali pa še bolj drzna podvzeta. Toda, ker niso imeli za sabo nobenega multimilijonarja, se jih ignorira. To Lindberghovo slavo se je ob enem izrabljalo proti — Rusiji in v podporo Hitlerju.

Predno bom nadaljeval z drugimi dokazom, naj povem o novici, ki mi je šinila v glavo. Na rojstni dan kralja Petra, ali kar je že bilo, sem čital o čestitkah, ki so mu jih pošiljali v priznanje, ker se že tri leta tako hrabro bori zoper sovražnika. Znano mi je, da ima on veliko prijateljev, da pa se on bori že tri leta proti sovražnikom, to pa mi nikakor ne gre v mojo slamnato glavo.

Druga prevara: Ves irski narod je še vedno prepričan, da je bil sv. Patrick Irec. Tudi to ni fakt. Luč sveta je zagledal v Toursu na Francoskem. Njegovo pravo rojstno ime je bilo Succat, ime njegovega očeta pa Calpurnius. In njegova mati je bila sestra sv. Martina, tourskega škofa.

Zastran Irec tu govorim zato, ker so tako "nevtralni". Vsled tega me "ima firbec", — razvednost je namreč ena izmed človekovih napak — kam je sveti Patrick vse tiste kače pognal? Na irskem otoku jih je bilo mnogo, a sv. Patrick je udaril s palico in so odšle. Kam?

Ce jih na irskem otoku ni več, ali so bile importirane z Irci vred v Ameriko? Mogoče bi mi na to lahko odgovoril s. Anton Jurca iz Detroita.

Na Irskem je vzlic sv. Patricku še mnogo kač. Treba bo novega izganjalca te golazni, predno se bo Irski res mogla nazivati za svobodno državo.

John Chamazar.

Veliki prihranki

Ameriško ljudstvo, s korporacijami vred je dalo v zadnjih treh letih na stran \$70,000,000,000, letos pa bo po cenitvah zvezne vlade prihranilo nadaljnjih 40 milijard.

Naseljevanje Prage z Nemci

Sviciarski dnevnik Basler Neueste Nachrichten je dne 17. marca imel poročilo o sedanji Pragi, o kateri pravi, da je v nji že nad četrt milijona Nemcev. Leta 1938 jih je bilo samo 30 tisoč. Praga je imela pred to vojno pol milijona prebivalcev.

JOŠKO OVEN: RAZGOVORI

Precej časa je minulo od kar sem zadnjič pisal v to kolono. Seve, na svetu se medtem časom ni dosti spremenilo, izvzemši, da so Rusi potisnili Hitlerjeve "nepremagljive" čez rumunske in češke meje, ter jim odvzeli Odeso in Krimejo. Tudi doma nisem našel posebnih sprememb. Vrt in travnik pred hišo sta bila v istem neobdelanem stanju kot sem jih pustil pred mesecem dni. Lopata, grablje in motika pa so še slonele zadaj za hišo — kot dostojen opomin, da je prišel čas — dela.

V Mehiki sem bil malo več kot tri tedne. Pot nam ni bila nova, kajti to je že tretjič, ko smo bili jaz in moja družina v tej deželi. Razlika je bila le v tem, da to pot nismo imeli avtomobila. Imel pa sem priliko jo ogledati od bližje kot kdaj prej in to bom skušal opisati od časa do časa.

Mehika, katero sem videl v marcu in aprilu 1944, ni Mehika iz leta 1940. Nekaj se je spremenilo, nekaj, kar človek sluti in čuti, čeprav ne moreš te izpremembe natanko pojasniti. Seveda, vojna, to je en odgovor; ali ta odgovor ne pojasni vsega. Nekaj drugega je, kar bo šele bodočnost pokazala.

Vojna je prinesla velike spremembe posebno v večjih mestih Mehike. Ne, da je naprimer kot je pri nas v Zed. državah, ko teško kje ugledaš kakšnega mladega fanta med osemnajstimi in tridesetimi leti — ne, v Mehiki je polno mladih fantov! Kar se tega tiče sploh ne veš, da je Mehika v vojni. Ali vojna je prinesla v Mehiki spremembe še posebno v cenah življenjskih potrebščin.

Ne samo, da so se cene za obleko in obuvale podvojile — ampak stvari, katere so absolutno potrebne za življenje, kot so meso, koruzna in bela moka ter kruh so se podražile do naravnost nevarne višine. Ravno tisti teden ko smo odšli iz Mehike, je hleb kruha poskočil od 75 centavov na en peso.

Seve, Amerikancu, kateri se slučajno nahaja tam na počitnicah, to ne pomeni veliko, kajti on dobi še danes za en ameriški dolar \$4.85 v mehiškem denarju. Ali mehiškemu delavcu, ki zasluži pet do osem pesov na dan, to pomeni pet do osem dolarjev — in kadar plača en peso za hleb kruha — to pomeni zanj en dolar in ne 20 centov v ameriškem denarju. In to je prokleto visoka cena za hleb kruha. Kajpada, da je to za delavstvo in malomeščanstvo s plačami od dvesto do štiristo pesov na mesec, kateri imajo družine ter morajo biti dostojno oblečeni, težko vprašanje. Par čevljev stane od \$35 do \$55 v mehiški valuti. Moška obleka \$150 do \$300. Moški klobuki od \$30 do \$100. (Mehiški peso ima enak znak pred številko (\$) kot ameriški dolar.)

Kosilo ali večerja v boljšem mehiškem restavrantu je \$2.50. Za tuja, kateri ni navajen mehiške hrane, je dovolj evropskih in ameriških restavracij, kjer dobiš obed za \$4 do \$5, kar je v naši valuti nekako en dolar. Za turista je nekako isto kot pri nas. Seveda, mehiški delavci ne jedo v teh restavracijah. Zanje je ali par tortillas in če je še zraven par ocvirkov, si napravi enchiladas, ali pa kakšen ceneni restavrant, kjer dobiš malo carne in juhe za en peso.

Napaka, katera je bila storjena v Mehiki in to takoj v začetku vojne je, ker ni nobene kontrole nad cenami življenjskih potrebščin. Trgovci so kot sploh vsi trgovci na svetu — lačni za dobičkom in ker tu ni nobene omejitve — hočejo velike dobičke. Camachova vlada skuša zadnje čase vse to omejiti, ali do sedaj brez uspeha. Se posebno je težko to, ker je toliko mehiških politikov direktno zainteresiranih v te dobičke. Na primer brat predsednika, Maximino, bivši guverner države Puebly, kateri se smatra za enega najbogatejših posameznikov v Mehiki, kontrolira direktno tri največja podjetja v Mehiki; ta so ribolov, industrijo cementsa, katera je danes eno največjih podjetij, ter konjske dirke. Ob enem je zainteresiran v bikoborbe ter razne velike trgovske firme, katere se pečajo z živili. Vse to mu prinaša ogromne dobičke. Ljudje to vedo. In vedo tudi, da je on brat predsednika Camacho. Vse to na skrivaj ter javno gotovi elementi izrabljajo, katerih namen je ustanoviti vlado

po vzorcu Španije. Ali o vsem tem pozneje.

Naši rojaki

Dvakrat prej sem iskal naše rojake v Mexico Cityju, ali brez uspeha. To pot sem se pa odločil, da jih moram najti. Nekaj naslovov sem dobil od naših rojakov v USA, ali ti so bili precej pomankljivi. Zvedel sem tudi, da je Jože List, kateri je bil nekdanji studijski fotograf v Hollywoodu, zopet v Mehiki.

Takoj ob prihodu sem vzel telefonski direktorij, kjer sem dobil njegovo ime. Kar me je pa motilo, je njegov novi poklic. Namesto fotografije ima železno trgovino. Ob sestanku mi je Jože povedal precej dolgo zgodbo od leta 1911, ko je prvič prišel v Mehiko pa do leta 1922, ko je odšel v Californijo, postal fotograf in dobil delo v studiju Fox. Povedal mi je tudi o stavki, katera se je začela leta 1930 in je trajala več kot dve leti. Stavka je bila izgubljena. Jože je zgubil vse svoje premoženje ter se znašel na — črni listi. Zanj ni bilo več dela v Californiji. Kot mi je sam povedal — stal je pred odločitvijo — ali samomor ali pa Mehika. Odšel je v Mehiko, kjer živi danes popolnoma zadovoljen. Vsa ta njegova zgodba je dolga in zelo zanimiva, še posebno njegova prva leta v Mehiki za časa revolucije.

Yugoeslavia libre

Prvo, kar sem vprašal Jožeta, je bilo koliko je Jugoslovancev v Mehiki, ter če imajo kakšno organizacijo. Bil sem v resnici iznenaden, ko sem čul njegovo poročilo. Slovencev je tu v mestu ali pa v bližini nekako dvanajst. Več je pa Srbov in Hrvatov, (največ Dalmatincev). V večini ima vsak svoje podjetje, s katerimi dobro uspevajo. Ze pred dvema leti so organizirali jugoslovanski klub pod imenom "Yugoeslavia libre" (Svobodna Jugoslavija). Ta klub je zelo aktiven ter spada k skupnim jugoslovanskim organizacijam v New Yorku. Pred tedni so se zavzeli, da zberejo dovolj denarja za dve ambulanci, katere se pošlje Titovi armadi. V ta namen so že na prvem sestanku zbrali osem tisoč dolarjev. Predsednik tega kluba je Jože List, tajnik je pa zelo aktiven pisatelj in nekdanji borec v španski civilni vojni, dr. D. Fodor. Kako sva bila z ženo povabljená na skupni sestanek z mehiškim odborom, kjer je bilo polno mehiških generalov, državnikov itd., pišem prihodnjč.

Ruski relif

O tem nimam ničesar poročati. V času moje odsotnosti ni bilo nobenih denarnih prispevkov. Upam, da bo kaj v prihodnji številki.

Par besedi v spomin

Ko sem bil zadnjič v Clevelandu, se mi ni niti sanjalo, ko sem ob slovesu stisnil roko s družici Ani Barbič, da je to bilo poslednjikrat. Franku izražam ne samo sočutje — kajti to so le prazne besede, ampak skušam povedati, da mi je ob prihodu domov, ko sem čital to novico, zadelo kot da me je nekdo udaril v obraz. Franku in njegovim sinovom izražam svoje iskreno sožalje.

Tole mi ne gre v glavo?

Kako je mogoče, da se v tej deželi lahko vsak energičen, nadut kapitalist, kakor je Sewell Avery od Montgomery Ward & Co. postavlja, da je več kakor vlada?

POVESTNI DEL

JUS KOZAK:

ŠENTPETER

Godeževka pa je stopila zopet v sobo, se naslonila na okno in srce ji je tako bilo, da ga je čutila pod grudi.

Svedrač se je vrnil k Mariji: "Ta čas bo konec. Trdo so vili. Hrastar je dobil. Mestni so se vmešali. Ko je drugi izklical, je Strehar pregovoril mestne!"

Luka je vstal in čakal pri kuhinjskem oknu. Nikogar ni videl. V srcu so mu pričele vstajati zle slutnje.

"Vraga, kako, da jih ni. Strehar bi bil že davno tu!" "Čudno?" je pripomnil Svedrač.

Tedaj je pristopila Marija in se naslonila na Luko: "Jezus, stric, če bi oni?"

Luka je mračno pogledal predse. "Se je vpisal?"

"Vpisal se je. To je tudi vse. Za zdrabo!"

Pri Zamejčevih pa se je pred tretjim oklicem oglašil Andrej. "Hudič!" je siknil Hrastar Streharju.

Sedaj sta tudi mestna še enkrat poizkusila. Andrej se je naslanjal na lipo in poglavitno držal.

Hrastar je pristopil k njemu: "Andrej, bodi pameten. Saj nisi sam na svetu."

"Kupil bom!" je oni prezirljivo odgovoril.

"Ne nori!"

"No, le daj, bomo videli."

"Te ni sram?"

"Sram? Ker imam denar?"

"Pa požri!" Z zaničevanjem je Hrastar odstopil in se podal k vratom.

Strehar ga je ustavil: "Hrastar, tak dajte, ne odnehajte. Če nimate vsega, vam posodim!" "S to umazano dušo se ne bom tepel."

Klicar je bil pred tretjim in zadnjim pozivom. Strehar je prebledel. Pomežiknil je možem. Zategnili so. Zaman, nihče se ni oglašil.

Andrej je postal gospodar Zamejčeve hiše. Strehar se je molče okrenil in takoj je odšel k Hostarjevim.

Molče je sedel nasproti župniku. Za hip so vsi umolknili, kakor bi se bilo z njegovim prihodom vse razjasnilo. Celo Svedrač je napel uho.

Marija, stoječa pri oknu, je zadržala in polglasno zašepetala: "Tudi to je storil!"

Sočutno jo je pogledal Rožman. Luka ni znil besede. Le v očeh se mu je oglašila stara jeza. Molče so se razšli.

Ko je Andrej prihajal z Zamejčevega dvorišča, je ona hitro odgrnila okno. Videl jo je in se z desno roko bahato udaril na leva prsa.

Kri ji je udarila v lica. Andreju, smehljajočemu se, je zavrnila nasproti: "Na glavo sva jim stopila!"

Zvečer je zvedela Zeba. Staraka je kar usta odprla. Toliko, da se ji ni ustavilo srce. "No, zdaj je zasadi krepelje. Živega se je bal kot hudič križa, na mrtvega se je vrgel!"

Marija ni mogla zaspati. V brezdajno noč je zrla. "Ljubila sem ga, kakom sem ga ljubila. Zakaj mi je to storil?"

Godeževka pa se ni mogla umiriti. Ze drugo jutro je posadila Andreja za mizo: "Poslušaj me! Prebledela bova in prva veselica v predpustu bo na Zamejčevini!"

"Pri Godeževih, hočeš reči." "Ah, pusti me, Zamejčevina je in ostane, čeprav je najina. Z veselico se preseliva!"

"Dobro!" Andrej je še tisto dopoldne poklical mojstra ter mu izročil dela.

Veselica je bila naznanjena. Z...

pet so se odprla prednja vrata in znamenje je viselo nad njimi. Hiša je bila ozaljšana in, čeprav prebeljena, je nekam otožno zrla na cesto. Andrej se je že zjutraj razkazoval na vratih. Vabil je z desno in levo. Pušlec mu je obljubil, da pride s harmoniko. Svedrač pa ni hotel. Odkar je dobil dedščino, jo je zapravljjal s Kozavo pri Pacu ter ji mešal pamet. Tako se ga je oklenila, da ni mogla živeti brez njega.

Marijo je peklo v prsih. Luka je obstal pred njo: "Glej, Marija, kakor sem in bom živ, tega mu nikoli ne odpustim."

"Stric, tudi mi smo že marsikomu kaj hudega prizadejali."

Od Godeževih je udarjala harmonika. Luka je škrtal z zobmi: "Krst božji, zdaj mu pleše nad glavo. Fej!" Pograbil je sukno in odšel k Pacu, kjer so se stisnili v kot: "Kozava, Svedrač in on. Zenska je veselo, natakala."

"Najlepše na svetu je med takimi zapitimi, kot sta vidva!"

Andreja pa je bolelo srce. Izmed povabljenih jih je prišlo malo. Ona je prezirljivo gledala na moža. "Slabo te spoštujejo!" ga je zasmehovala.

Kljubovalno je hodila med mizami. Razkazovala je zapeljive boke, kdor se ji je zdel zastaven in mlad, k temu se je nagnila, da je moral čutiti vročo, mlado ženo.

Le počasi so prihajali gostje. Proti večeru so se pričeli usipati nepovabljeni.

Andrej jih je spočetka odrival. A ona jih je posajala na prva mesta.

"Naj sedejo! Jaz sem vajena tudi takih gostov. Sem iz Rudnika. Samo, da bo hrušč in trušč!"

Mož je zelenel od ljubosumnosti. "Spet jo grabi satan!" je premišljal.

Pušlec se ni mogel več odpočiti. Lepo je prosil: "Strinja, star sem že in prsti me bole, ne morem!"

Ona pa se mu je smejala: "Le narahlo, narahlo, mene še bolj povžeje!"

Izbrala si je lepega, mladega hlapca.

"Ti, ali si me že kdaj pogledal?" Opojno se mu je hahljala.

"Večkrat sem že gledal za vami, mamka!"

"Tak pojdi plesat! Sramežljivosti ne trpim. Sem, na nedrija položi roko."

Sladko ga je gledala ter mu popravila desnico, da se je grela na grudi. Omamila jo je mlada strast.

Gostje so si pomenljivo mežikali, ko so jo gledali, kako pleše in se ji v kratkem krilu zvija telo.

Andrej je stiskal pesti.

"Jaz sem za vsako neumnost," je šepetala plesalcu. "Ko me izpustiš, me počakaj v veži!"

Mož je slišal. Kakor mačka je pazil, kdaj se bo izmuznila iz sobe. Pred vrati, kjer je nekoč prebivala Aza, jo je ujel.

"Kam?" je zarohnel.

"Tebi se blede!"

"Zenska, stoji!"

"Norec!"

Zgrabil jo je s silo ter pahnil v izbo. Ona ga je prezirljivo motrila.

"Kaj počneš?"

Tedaj mu je zapretila: "Ti, name je prepisano!"

Andreju je odpovedala pamet. Pod udarcem se je zgrudila na postelj. Nič ni gledal. Padalo je čez oči, po ramenih in prsih. Ječala je in se poizkušala rešiti. V onemogli jezi je stiskala zobe in se branila z rokami.

Ko je za trenutek prestal, je siknila: "Bij, le bij, še dobro dene. Prekleti, zdaj te bom šele go-ljufala!"

ča kri se ji je pocedila iz rane na obrazu.

Zavedel se je. Zaloputnil je za seboj vrata ter odšel k pivcem. Takoj so vsi vedeli, kaj se je zgodilo, kajti bil je blede in razmršen. Sedel je na stol in povesil roke. Topo je gledal predse, v srcu se mu je oglašal sram.

"Pijte in jejte," je dejal mračno ter se podal v gornjo izbo, kamor se je zaprl do jutra. Niti misliti ni hotel, kako smešen je postal in kako je brez moči napram ženi. Stiskal je pesti, a ni vedel, komu so namenjene. Prvič v življenju je čutil nekaj, kakor bi se mu tla majala pod nogami.

Pri Pacu se je zvedelo še tisto noč: "Andrej je do krvi pretepel ženo, ker mu je na veselici zapelevala hlapca!"

Luka se ni mogel premagati: "Se je bog pravičen!"

Svedrač pa je potuhnjeno objemal Kozavo: "Ti, moja zarja!"

Nejevoljno ga je odrinila: "Potem boš pa tepel!"

"He, he, midva sva se že unesla!"

"Gospod, ali bi mu zapisala tisto bajtiko?"

"Kar zapiši, bolj kot ta, te ne bo imel nihče več rad," se je smejal Luka.

"He, he, nič drugega nimam na svetu, kar mi je oče zapustil. Pa sem rekla, tistemu jo bom dala, ki me bo na stara leta malo spoštoval. In je tale prišel. Tri-deset goldinarjev je z menoj zapil. Toliko je že vredna."

Drugi dan niso pri Hostarjevih niti z besedico omenili, kar se je zgodilo na veselici pri sedcu.

Luka je bil čemer in pust ter je komaj pričakoval župnika. Ko sta stala sama zunaj v veži, ga je boječe prosil:

"Aleš pa hira, gospod župnik. Kmalu se mu bo skozi videlo."

"Tako? Zakaj pa mi tega prej nisi povedal? Jutri stopim k njej, da bom videl, kaj počne z otrokom."

Zalostno je pristavil Luka: "Če ne bo prepzno. Mene se zdi, da ne bo nič s fantom."

(Dalje prihodnjic.)

NEKOLIKO O FRANKU SOMRAKU

Minuli teden so Enakopravnost, Ameriška domovina in Prosveta poročali, da je Frank Somrak v Clevelandu preminul. Zadel ga je kap.

Pisano je bilo, da je bil star 57 let, doma iz vasi Ljupljane, fara Škočjan, pri Velikih Laščah na Dolenjskem, in da je bil v Ameriki 40 let. Enakopravnost (in slično druga dva omenjena lista) je omenila, da je bil pokojnik svoječasnno zelo aktiven na društvenem in narodnem polju. Bil je eden izmed pionirjev, če ne celo vodilni pionir za zgraditev slovenskega doma na St. Clairju, ki sedaj ponosno stoji in je znan tisočem pod imenom "Slovenski narodni dom".

Pokojni Somrak je bil mnogo let eden izmed vodilnih odbornikov v SNPJ in v bivši SSPJ, član društva Naprej št. 5 SNPJ in mnogo let tudi odbornik društva in se sploh udeleževal v nešteti drugih akcijah, dokler ni njegova energija pojenjala in njegov vpliv zašel v zaton. A odnehal ni nikoli.

Imel je dva sina. Enega, ki je bil fin mladinski igralec, je zadela nagla smrt, drugi je v Berkeleyju, Calif.

O pokojnem Somraku se lahko beleži, da je bil predsednik, podpredsednik, odbornik itd., in s tem se stvar zaključuje. Oni pa, ki so z njim delali ali pa bili v konfliktih z njim, pa vedo, da dokler je zmogel, je veliko storil in v napredni slovenski javnosti mnogo pomenil.

Res, bilo je veliko takega, kar se mu je upravičeno štelo v zlo, in prav radi tega je bil v sporu z mnogimi in v naprednem taboru,

PROSTAK T. BELL v angleški peti armadi v Italiji se upira s svojo nulo vred dežju in blatu v izvrševanju svojih dolžnosti.

posebno pa s socialisti v SNPJ. Lem je nasprotoval v važnih bitkah kolikor je mogel. Pokojni Somrak je bil v mlajših letih v našem društvenem življenju ipreten politik, a nikoli pa se ni nogel znajti na toliko trdni točki, da bi točno vedel, kaj hoče. Zato je čestokrat najraje nasprotoval, delal "proti", a vendar nikoli na tak način, da bi mu mogel kdo zalutiti v obraz: "Frank, ti si orodje nazadnjaštva." To ni bil. Bil pa je človek svoje nature in žrtve svojih smot in napak.

S pisecem teh vrstic sta si bila zmerom v navskrižjih. Pokojnik je bil odločen, dolgo časa jako upreten nasprotnik takozvane socialistične struje, ni pa bil protidelaški in ne proti naprednim idejam.

Somrak je imel svoje prepričanje in ga je ohranil do konca. Tak je bil, ko je bil na višku svojih moči, in tak tudi ob svoji smrti. — F. Z.

OBISKI V CENTRU

Chicago, Ill. — Arley Božičnik, bivši tajnik Družabnega kluba Slovenski center, ki je bil tu nekaj dni, se je vrnil v svoj rojak službo.

Anton Šubelj je gostoval v Chicagu z Metropolitan Opera Co., a iztisnil si je dovolj časa tudi za obiske. Je še vedno kakor je bil, a v svoji karijeri pa je sijajno napredoval. Ko se je poslavljval iz našega urada, je rekel, da nam želi obilo uspeha. Mi njemu tudi. Pravi, da čita Proletarca z velikim zanimanjem. Obljubil je tudi napisati daljšo stvar o slovenski glasbi med ameriški Slovenci v prihodnji družinski koledar.

Iz Washingtona, D. C., sta na 27. aprila obiskala Mary in Vinko Suglich. Vračala sta se iz Eveletha, Minn., kjer je umrl John Bezil, mož sestre Mary Suglicheve. Bil je star 58 let, ko je preminul. Doma je bil iz Dola pri Ljubljani. Zapuščica ženo in pet otrok.

Dne 28. aprila se je oglašil pri nas Pfc. Robert L. Macek, doma iz Moon Runa, Pa. Bil je nastanjen že v par vojaških kempah. Sedaj je bil premeščen v 20th B. C. A. A. B. Development Dept. AAB. Clovis, N. M.

Robert ima dva brata, ki sta tudi v armadi. Eden je na Pacifiku, drugi v Evropi. Doma so samo še starši in sestre. Naročil je, da jih skozi to kolono vse iskreno pozdravlja.

Lt. Eugene Barbic je bil tu ob povratku iz Clevelanda, kjer mu je umrla mati. Nastanjen je v Alaski. Pripeljal se je od tam z letalom in tudi vrnil se je na isti način. On je častnik v ame-

riškem letalstvu. O Alaski pravi, da je prirodno zelo lepa, in da tam, kjer je on, so krasni gozdovi iglastega drevja. Njegov posest na domu v Clevelandu kajpada ni bil prijeten. Do pogreba ni mogel priti začasno, a predno so mu pokopali mater, jo je v mrtvašnici še vseno lahko videl. Eugene ima dva brata. Eden izmed njiju je bil minule dni tudi pozvan v vojno službo.

John Chamazar je prilično okreeval, a službe na našem vrtu — tako pravi — ne bo mogel več opravljati.

Michael Reading, ki je bil naš prvi vrtnar v Centru, piše iz Californije, da se je sedaj posvetil živinoreji, dasi ne na svojo roko. Pozdravlja vse v Centru in druge, ki ga poznajo.

Luka Groser in njegova žena, ki sta upravljala družabni klub, se brigala za čiščenje, delala veliko na vrtu in on posebno na balinišču, sta nas za mesec dni zapustila. Odsla sta na potrebne počitnice v Nokomis, Ill., in v druge odnotne kraje, kjer sta žive pred preselitvijo v Chicagu. Prijatelji jima žele, da si res odpočijeta.

Minuli teden je odpotovala od tu Edith Tancek, uslužbenka v uradu SNPJ. Odsla je za stalno domov v Girard, O. Stanovala je pri Groserjevih. Predno je odsla, se je oglašila v našem uradu in nam želela vse dobro. Enako mi nji. — P. O.

Tudi pozabljena Koreja ima "zamejno vlado"

Koreja, ki je imela včasih svojega cesarja, dasi se je štela za del kitajskega imperija, je po rusko-japonski vojni leta 1905 postala popolnoma japonska provinca. Ima okrog 23 milijonov prebivalcev in meri 84.000 štirjaških milj.

Korejsko osvobodilno gibanje si že desetletja prizadeva dobiti zaslonbo za svojo stvar v Washingtonu in v Londonu. Od kar smo z Japonsko v vojni, je korejski osvobodilni odbor vprašal ameriško in angleško vlado za moralno in finančno podporo, ako se mu dovoli ustanoviti zamejno vlado. Ni uspel, toda dovoljenje ustanoviti tako vlado mu je dala kitajska vlada v Cunkingu, a tudi ona je ni priznala.

Dne 24. aprila so se sešli v Cunkingu zastopniki vseh korejskih strank in izvolili provizorično vlado.

Iz Churchillovih in Rooseveltovih prejšnjih izjav je razvidno, da njun načrt določa Korejo pri poraženju Japonske zavezniško administracijo, in šele, kadar bo korejsko ljudstvo sposobno za samovlado, se bo tuja nadzlada umaknila iz Koreje.

KRALJ EMANUEL JE IZ "KRIZE" DOBRO IZVOZIL

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Pred vojno je bila izmed opozicije socialistična stranka najmočnejša. Koliko močna je sedaj, bo razvidno šele kadar se bodo vršile volitve, seveda pogojno, ako bodo svobodne. Volitev pa v Italiji še dolgo ne bo.

Prestidž Rusije komunistom veliko pomaga

Najboljše obiskane shode imajo komunisti. Ogromne zmage rdeče armade dajejo vpliv komunističnim celicam vsepovsod in tako tudi v Italiji. Tudi kralj in Badoglio sta takoj po ruskem priznanju njunega režima Moskvi sporočila, da se nadejata med Italijo in Sovjetsko Rusijo čimtesnejšega prijateljstva in sodelovanja. Verjetno je, da sta mislila resno, ker bo povojna Rusija gospodarsko in politično v Evropi veliko pomenila.

Dva socialisti v vladi

Socialisti imajo enega ministra brez portfelja in ministra za trgovino, industrijo in delo, podtajnika v ministrstvu za mornarico, podtajnika v ministrstvu notranjih zadev in podtajnika v delavskem oddelku.

Taktika socialistov v Italiji je sedaj veliko bolj "levičarska" kot pa taktika komunistov, toda moč med tema strankama se bo lahko izmerilo šele kadar bo vsa Italija osvobodjena. Možno je tudi, da se združita v eno.

Klerikalizem močno zastopan

Ostale štiri stranke v vladi so: "krščansko-demokratska", ki je močna v južni Italiji v vseh tistih krajih, kjer je duhovščina delovna tudi v politiki. V vladi je zastopana z ministrom za notranje zadeve in z enim brez portfelja. Dasi se imenuje za "demokratsko", je v resnici skrajno reakcionarna, kot so vse klerikalne stranke sploh.

Akcijnska stranka ima v vladi dva ministra. Oglaš se za glavni faktor v podtalnem gibanju v Italiji in ponaša se, da ima z naprednimi Italijani v inozemstvu najboljše zveze.

Liberalna stranka ima v vladi enega ministra in več podtajnikov. Njen glavni voditelj je slovit filozof Benedetto Croce.

Takozvana "delavska" stranka, ki je v opoziciji proti socialistom in komunistom, in skrajno konservativna, je dobila v vladi mandat ministra za promet.

Šibkost "koalicije"

Nova "demokratizirana" vlada je torej po sestavi silno šibka. Nastala je nedemokratsko, ker parlamenta v Italiji ni, volitve se tudi ni bilo in vsled tega odločajo o vsem tisti, ki so na vrhu.

V enem pa so si edini vsi ministri, kralj in princ Umberto in vsi Italijani, kar jih sledi tej kombinaciji: Prvič, vsi delujejo, da se Italijo prizna ne samo za "sobojevnico", ampak za članico združenih narodov in zaveznicu z vsemi pravicami zavezniške velesile.

Drugič, v imenu vseh je kron-princ Umberto naslovil na Zed. države in Anglijo apel, da naj po vojni pomagajo Italiji zgraditi razdejana mesta znova, da ji pridejo na pomoč z živili in sploh, da ji gospodarsko v splošnem pomagajo na noge.

Tretjič, Italiji naj se vrne vse njene kolonije v Afriki, v Etiopiji pa se ji naj da gospodarske koncesije.

In četrtič—to je važno posebno za Slovence in Hrvatve — meje v Evropi naj ostanejo kakor so bile pred to vojno. Ako postane Italija pred koncem vojne naša zaveznica, bo na mirovni konferenci dobro zastopana, in zahteve Slovencev in Hrvatov bodo prišle v poštev le, če bodo

imeli na svoji strani saj eno izmed treh glavnih zavezniških sil. Zadnjič jim je bil samo Wilson do konca naklonjen.

JOSEPH MARTINEK NA KONFERENCI ILO

Na konferenci mednarodne delavske organizacije, ki zboruje v Philadelphiji, je vodja češke delegacije Jan Masaryk, minister vnanjih zadev v čehoslovaški zamejni vladi. Eden izmed delegatov, ki ga je imenovala čehoslovaška vlada, je Joseph Martinek, tajnik čehoslovaškega narodnega koncila v Chicagu.

Veliki dohodki

Po cenitvah vladnih finančnih uradov bodo znašali dohodki ameriškega ljudstva letos 154 milijard dolarjev (milijarda po naše je tisoč milijonov).

PROSVETNA MATICA

V fond Prosvetne matice so vplačala društva, klubi JSZ in druge organizacije v januarju, februarju marcu 1944 kot sledi:

Številka društva in kraj	Vaota
2. SNPJ, La Salle, Ill.	\$ 6.00
3. SNPJ, Johnstown, Pa.	6.00
5. SNPJ, Cleveland, O.	12.00
6. SNPJ, Sygan, Pa.	6.00
7. SNPJ, Claridge, Pa.	1.50
8. SNPJ, So. Chicago, Ill.	6.00
28. SNPJ, Cleveland, O.	6.00
33. SNPJ, Ambridge, Pa.	6.00
34. SNPJ, Indianapolis, Ind.	12.00
44. SNPJ, Conemaugh, Pa.	12.00
64. SNPJ, W. Newton, Pa.	12.00
65. SNPJ, Brezzy Hill, Kan.	3.00
87. SNPJ, Herminie, Pa.	6.00
88. SNPJ, Moon Run, Pa.	6.00
89. SNPJ, Midway, Pa.	6.00
102. SNPJ, Chicago, Ill.	12.00
(za leto 1943)	12.00
106. SNPJ, Imperial, Pa.	12.00
110. SNPJ, Chisholm, Minn.	5.00
120. SNPJ, Gallup, N. Mex.	5.00
122. SNPJ, Aliquippa, Pa.	6.00
124. SNPJ, Forest City, Pa.	6.00
126. SNPJ, Cleveland, O.	12.00
137. SNPJ, Cleveland, Ohio (za 1943-1944)	12.00
143. SNPJ, E. Helena, Mont.	6.00
158. SNPJ, Euclid, O.	7.00
162. SNPJ, Palisade, Colo.	1.00
176. SNPJ, Piney Fork, O.	3.00
192. SNPJ, Milwaukee, Wis.	6.00
237. SNPJ, Conneaut, O. (za 1943)	6.00
258. SNPJ, Bellaire, O.	3.00
264. SNPJ, Cleveland, O.	6.00
268. SNPJ, Ely, Minn.	6.00
318. SNPJ, Baggaley, Pa.	6.00
325. SNPJ, Gowanda, N. Y.	6.00
344. SNPJ, Sheboygan, Wis.	12.00
358. SNPJ, Power Point, O.	6.00
407. SNPJ, Windsor Heights, W. Va. (za 1943)	3.00
425. SNPJ, Elm Grove, W. Va.	3.00
432. SNPJ, Miners Mill, Pa.	1.50
450. SNPJ, Euclid, O.	10.00
476. SNPJ, Salem, O.	6.00
518. SNPJ, Detroit, Mich.	12.00
520. SNPJ, Cudahy, Wis.	6.00
562. SNPJ, Barton, O.	6.00
569. SNPJ, Fontana, Calif.	6.00
643. SNPJ, Girard, O.	6.00
Fed. SNPJ, severovzh. Ohio	

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

United Press je dne 24. aprila sporočil iz Londona, da zahteva maršal Tito za Slovenijo tudi tisti del Koroske, ki ji je bil po prejšnji vojni s ponesrečenim plebiscitom vzet. Že prej pa je oznanil, da zahteva osvobodilna fronta tudi vse tiste jugoslovanske kraje, ki so bili na zadnji mirovni konferenci podeljeni Italiji.

Titov zunanji minister Smolaka se je v nedavnem intervjuju z ameriškim časnikarjem v Italiji dotaknil tudi "delikatnega" primorskega vprašanja. Iz tistega, kar je bilo iz intervjuja priobčeno, ni razvidno, dali je zahteval Primorsko, Zader in Reko za Jugoslavijo ali ne, kajti reče no je le, da se bo vprašanje narodnih manjšin lahko "zadovoljivo rešilo". Ali je s tem mislil, da bo Jugoslavija dala italijanski narodni manjšini na Primorskem vse tiste pravice, ki ji gre, ali pa, da jih misli dati Italija Slovincem in Hrvatom na Primorskem, ako ostanejo pod Italijo, iz priobčenega intervjuja ni točno razvidno. Smolaka je na vsak način za pridruženje Primorja Sloveniji, oziroma hrvaškemu delu k Hrvaški, toda sedaj je on spet odgovoren diplomat in besede mora vagati, da se mu kaj ne zareče. Kajti diplomati malih dežel so primorani biti oprezní. V Londonu, Washingtonu in Moskvi pazijo na vsak njihov korak.

"Srbobran" v Pittsburghu je izvedel iz Švice, da sta Tito in Badoglio sklenila "gotov sporazum", ki je zamotano jugoslovansko vprašanje potisnil v še večje komplikacije. Nerodno je le, da se skoro vsak "sporazum" izkaže za nesporazum.

Winston Churchill je znova poudaril, da je on odločno za grškega kralja in dokler Grki ne dobe priložnosti svobodno odločiti, da-li ga hočejo ali ne, naj mu nihče ne stopa na pot v njegovih naporih za porazenje Nemčije. Kralj pa je med njimi že sedaj tako nepriljubljen, da noče nihče, ki kaj pomeni v grški javnosti, služiti v njegovi vladi monarhiji in korist. Na prizadevanje Anglije snujejo v Kairu za Grčijo koalicijsko vladu, ki naj bi bila rešitev spora med kraljem in nasprotniki na sličan način, kakor se ga je (kralju v prid) razvzrojalo v Italiji.

Maršal Stalin se je dal nedavno skupno z Molotovom fotografirati prvič v družbi s katoliškim duhovnikom. To nenavadno čast je doživel poljski župnik Stanislav Orlemanski iz Springfielda, Mass. On je nasprotnik poljske zamejne vlade v Londonu, a kateri pravi, da je nedemokratska, in propagira sporazum med Poljsko in Rusijo v duhu iskre-

nega prijateljstva. Orlemanski je bil povabljen v Rusijo na prijateljski razgovor z ozirom na bodočnost Poljske in z njim vred profesor Oskar Lange, ki poučuje na čikaški univerzi. Lange in Orlemanski sta ena izmed onih redkih Poljakov v ti deželi, ki ne lomastita po Rusiji in ki ne odobravata taktike ne zahtev poljske zamejne vlade v Londonu. Molotov, ki ju je povabil na razgovor v Moskvo, je storil s tem diplomatično potezo, ki bo imela na rešitev poljskega vprašanja morda boljše posledice kot pa se na prvi pogled zdi.

Rev. Orlemanski je med poljsko duhovščino v Ameriki "bela vrana". Poljski katoliški krogi trdijo, da je on edini duhovnik poljskega rodu v Ameriki, ki odobrava taktiko Moskve napram Poljski in njeni zamejni vladi. In škof, kateremu je Rev. Orlemanski podložen, pravi, da je ta komunistom simpatični župnik odpotoval v Moskvo brez njegovega dovoljenja. Lahko se primeri, da bo Orlemanski ob povratku strogo discipliniran, ali pa morda celo vržen iz duhovniške službe. Ampak če bo hotel govoriti na shodih, bo imel udeležencev kot še nikoli, dokler je bil samo župnik.

Kongresnica Sumner iz Illinois se v poslanski zbornici silno rada zaganja v koga. Roosevelt ima posebno na piki. Rusija ji je trn v peti. Nedavno se je v svojem govoru v kongresu postavila za Poljake — he iz ljubezni do njih, ampak iz sovraštva do Sovjetske unije. Trdila je, da je Stalin leta 1939 deportiral v Rusijo poldrug milijon Poljakov in jih prepustil silni bedi. Nato jim je prišla na pomoč z živili ameriška vlada. Toda namesto da bi dobili hrano poljski deportiranci, katerim je bila namenjena, so si jo razdelili medse boljševiski Rusi. Poljake pa prepustili umiranju od lakote. Svoj govor je zaključila: "Čemu zvezna vlada molči o teh dejstvih? Zakaj ne pove, kako se obnaša naša rdeča zavezniška napram ubogim Poljakom?" Ker ona ni edina v tem hujskanju, je jasno, da take obdolžitve in hujskanja na zavezništvo med to deželo in USSR ne morejo dobro vplivati.

Mussolini včasih umira, ali leži že dolgo nezavestno, včasih se vozi in vrže kdo bombo nanj, včasih ga kakšna vest oglasi za blaznega, in ko je svet že res verjel, da je bivši gromoviti il duče na smrti postelji, pa ga je spet rešil Hitler s poročilom, da sta imela sestaneček skozi par dni, na katerem sta sklepala, kako komunistem, plutokraciji in židovstvu čimprej poraziti in potem pričeti z rekonstrukcijo Evrope. Bili so časi, ko so sestanki med njima vzbujali strah po Evropi in še

NEMSKA PROPAGANDA je razširila gornjo sliko v svojem in v ostalem evropskem tisku z zasmehljivo označbo, da so na nji ujeti ameriški letalci, češ, glejte jih, kako se kisló drže!

marsikje. A sedanjí njuni sestanki so samo še spomin na tiste dneve njune slave in pompoznosti, ki so bili, a jih ne bo več nazaj.

MEDNAR DELAVSKI. URAD POTREBEN REORGANIZACIJE

(Nadaljevanje s 1. strani.)

tako taktiko odkrito ožigosal in zahteval, da naj vlade, če so iskrene, v naprej povedo, koliko so pripravljene prispevati v proračun te ustanove. Kajti kako naj delegati sploh sklepajo o tem in onem, če pa ne vedo, ali bo na razpolago potreben denar ali ne. Zastopnik angleške vlade je odgovoril, da on ničesar ne "zavlačuje", želi pa, da naj delavski delegati položaj motre "realistično" ne pa po svojih osebnih željah.

Moskva predlaga reorganizacijo

Na konferenco v Philadelphiji so poslale zastopnike vse vlade združenih narodov razen Sov. unija. Ta je bila izključena iz lige vsled napada na Finsko in s tem je avtomatično prenehala biti tudi članica mednarodnega delavskega urada. Skozi svoje časopise v Moskvi je sedanjí delavski konferenci v Philadelphiji sporočila, da je pripravljena pristopiti znova, toda pogojno, da preneha biti del bankrotiranega društva narodov, torej da se organizira v samostojno ustanovo in da ne bo več financirana iz sklada društva narodov pač pa da ji vlade za stroške direktno prispevajo.

In drugič, da se zviša zastopstvo delavcev na tolikšno višino, da bo enako zastopstvo posameznih vlad.

Kapitalističnim vladam ta predlog ni všeč, dasi bi vsled važnosti, ki jo ima USSR rade, da se vrne v mednarodno delavsko organizacijo. Sploh si je nemogoče misliti, kako naj bo Rusija naša zaveznička, toda v tako važni organizaciji, kakor M. D. O., pa ne bi imela zastopstva.

Odlaganje z reformami

To, da so reforme v tej ustanovi, ki bi lahko postala silno važna le, če se jo izpopolni, potrebne, vedo vsi delavski delegati, toda zastopnika angleške in kanadske vlade — oba velika konservativa — in z njima vred mnogi drugi zastopniki posedujočega sloja, dokazujejo, da sedaj ni čas za dalekosežne spremembe. Naj se torej počaka z njimi saj do prihodnje konference leta 1945, ko bo vojne morda že konec. Ampak zastopniki delavcev pravijo, da so se naveličali "čakati".

Zenska in moška delovna sila v Zed. državah

Iz podatkov, ki jih je objavil 26. aprila Bureau of Census, je razvidno, da je v Zed. državah uposlenih 16.880.000 žensk. Število moških delavcev je letošnjega marca znašalo 34.480.000, ali 1.500.000 manj kakor marca lansko leto.

KONCERT "ZARJE" DOBRO USPEL

Cleveland, O. — Koncert pevskega zbora Zarje je dobro uspel. Spored se je pričel ob 5. polpodne. "Zarja" je otvorila program s pesmijo "Slava delu" in nato je tudi vse druge svoje točke uspešno izvedla.

Občinstvo je zbor nagradilo z obilnim aplaudiranjem. Med programom je nastopil tudi Jos. Durn, ki je v kratkem nagovoru razložil delovanje in pomen tega zbora v naši naselbini.

Koncertni spored Zarje je vodil njen pevovodja Jos. Krabec. Po končanem programu se je vršila plesna zabava. Udeležba je bila obilna. Posebno v prizidku je bilo živahno. Med udeleženci sem videl goste iz Pennsylvanije, Detroitu in iz naših sosednih naselbij. Vse je bilo dobre volje in stari znanci so se ob tem srečanju zadovoljno rokovali in vpraševali drug drugega kako in kaj.

Zarja se zahvaljuje vsem posetnikom, in onim, ki so pomagali na prireditvi. Na svojem jenskem koncertu bo gotovo prinesla spet kaj lepega na oder.

Društvo "Naprej" št. 5 SNPJ obhaja to nedeljo 7. maja 40-letnico obstanka. Slavnost se bo vršila v SND na St. Clair Ave. Spored bo zelo pester. V njemu nastopita v duetu pevki Zarje Josephine Turk in Sophie Iersich. J. Krebel.

SEJA PODRUŽNICE SANSa IN JPO-SS

Detroit, Mich. — V nedeljo 7. maja ob 2. popoldne bo v Slov. del. domu na 437 S. Livernois seja podružnice št. 1 SANS in postojanke št. 34 JPO-SS za Detroit in okolice. Ker imamo važne stvari na dnevnem redu je potrebno, da se je udeleže vsi zastopniki društev in posamezniki, če je le mogoče. Ne strašimo se dela ne žrtve! Zavedajmo se v polni meri, da smo del, sicer po številu malega, a po junaštvu in odpornosti silno velikega naroda. Nobeden ne sme manjkati v seznanu onih, ki so doprinesli svoj del k rešitvi in boljši bodočnosti naših herojskih bratov in sester. Naša nasebina je preveč raztresena, da bi bilo možno se osebno zglasiti pri vseh. Dolžnost vsakega zavednega je, da sam prinese ali pa pošlje svoj narodni davek, da bomo v resnici dosegli, kar nam je namen, enotno, demokratično Jugoslavijo z enakimi pravicami in dolžnostmi za vse. Vsi lahko žrtvujemo nekaj, ne bo nas bolelo. Zavedajmo se, da nismo ostali nemi, ko je bila kupa gorja na vrhuncu, bo najboljša plačilo. V zgodovini bomo živeli večno, narod ne bo pozabil, kdo mu je nudil pomoč v največji sili.

Dne 23. aprila so imela progresivna jugoslovanska društva v Detroitu lep koncert, ki je sijajno uspel. Program je bil provvrtel. Naša popularna operna pevka Zinka Milanova je očarala vse. Ves prebitke je za naše

hrabre partizane. Škoda, da je bilo tako malo Slovencev. Zamudili so lep umetniški užitek. Detroit si je v marcu osvojal podružnico Združenega odbora jugoslovanskih Amerikancev. V tem letu smo imeli že več prireditve v korist partizanov. Vse so lepo uspeli. Nabrani denar je v vojnih obveznicah in v banki. Čas invazije se bliža. Moramo biti pripravljene, da bomo lahko takoj pomagali, ko bo odprta pot

in sigurno, da pride pomoč v prave roke. Michigan Slav kongres nabira člane. Letna članarina je en dolar. Dolžnost vsakega zavednega Slovana je, da postane član te velike pomembne organizacije. Edinstvo in skupno delovanje vseh Slovanov bo najboljšje jamstvo trajnemu miru. Članske izkaznice ima sestra Mary Knez. Za podružnico št. 1 SANSa, Lia Menton.

ALI JE SOCIALIZEM MOGOČ BREZ SOCIALIZMA?

Čudno vprašanje na prvi pogled. Pred dobrim desetletjem ga ne bi postavili.

Medtem je pa napredovala zmedenost duhov. Prej je veljalo, da socialistično gibanje predstavlja združitev vseh gonilnih sil, ki nastajajo iz odpora proti kapitalističnemu sistemu. Politični nasprotni pol je bilo socialno-konservativno mešanstvo. Pojav fašizma je to sliko spremenil. V mnogo evropskih deželah je postal najmočnejši in najhujši politični nasprotnik socializma nasilni pokret vseh vrst in oblik. In ta nasprotnik se po potrebi kaže na zunaj revolucionarnega, protimešanjskega, protikapitalističnega.

Prav to pa zahteva razčiščenje pojmov v socialističnih vrstah.

Italijanski pisatelj Ignazio Silone, ki je za to dobo napisal dve najpomembnejši deli v svetovni socialistični literaturi "Kruh in vino" in "Sola diktatorjev", je nekeje zapisal:

"Mi nismo stranka frizerjev. Mi ne delamo na videz. Socializem ni prevara ali spretna čarovnija, temveč je resnica, nič drugega kakor resnica. Cesar predvsem potrebujemo, je drug način gledanja na življenje in ljudi. Brez tega drugega načina gledanja na življenje in ljudi bi sami postali fašisti, moji dragi prijatelji — namreč rdeči fašisti. Zato izrecno poudarjam, da ne maram postati fašist, in čeprav bi bil samo rdeč fašist."

Za nekatere je državni kapitalizem — socializem. Drugim je socializem nacionalizacija produkcijskih sredstev, prvim in drugim je socializem samo gospodarsko vprašanje, samo vprašanje želodeca. Na to pravimo mi: tudi podružabljene produkcijskih sredstev je socializem, kakor je treniranje telesa pogoj za zdravo in dolgo življenje, toda socializem je še nekaj več, je predvsem tisti "drugi način gledanja na življenje in ljudi," ali kakor pravi W. Schlamme:

"Postali smo socialisti, ker ne moremo prenašati tega, da bi človek teptal človeka. Postali smo socialisti, ker ne moremo prenašati uničevanja človeške kulture. Postali smo socialisti, ker smo spoznali svobodo, dostojanstvo in odločanje človeka o samem sebi za najvišje življenjske vrednote. Potem smo razumsko spoznali, da se more to naše hotenje uresničiti, ako najvažnejša sredstva za ustvarjanje človeških dobrin pridejo iz rok nekaj privilegiranih družin v roke solidarne družbe."

Iz tega jasno sledi, kaj je nasprotje socializmu, ali kdo so nasprotniki socializma.

Marx je zapisal: "Socializem ni stanje, ki se mora upostaviti, temveč je resnično gibanje, ki odpravlja sedanje stanje." Zato je nesmiselno govorjenje, ako se reče na primer "Ko bomo imeli socializem" ali "Pod socializmom bi bilo tako in tako", kajti socializem ni neko trpno stanje, temveč neprestano gibanje, ki preusmerja ljudi in razmere.

"Zgodovina socialističnega gibanja je zgodovina ideje, ki se uresničuje," pravi Hendrik de Man in nadaljuje: "To uresničenje pa ne pomeni, da se kapitalistični svet stalno preobraza v socialističnem smislu. Vplivanje socialističnega gibanja na ustanove družbe je mnogo bolj zastotano in polno nasprotstev, kakor bi si človek predstavljal pod tistim starim izrekom, da se kapitalizem polagoma razraša v socializem. Nasprotno, mnogo bolj se izraža v naraščajočem nasprotstvu med silami, ki predstavljajo socialistično hotenje,

med dvema svojima umikoma gradi za svojo fronto, so lahko izhodišče za lastne čete pri novem sovrážnikovem umiku. Lestne čete se bodo tedaj dobro okoristile z jarki in kavernami, ki jih je zgradil sovrážnik; toda medtem se pa iz teh postojank še strelja na naše čete: In ti strelji v našem primeru zadevajo ljudi, ki hočejo socializem. Socialisti so pa edini ljudje, ki morejo uresničiti socializem.

Socializem je treba hoteti in zato je prvi pogoj za uresničevanje socializma, da so socialisti tu. Svobodna odločitev, volja do samouprave, želja po izpolnjevanju pravične zahteve, po uresničenju neke npravne ideje, ustvarjanje iz navdušenja — vse to manjka despotičnim režimom in zato pomenijo vsi njihovi dekreti nadaljnje omejevanje in utesnjevanje človeškega življenja. Vsak ukrep — kakršenkoli, bodisi v enem obratu, združi ali občini — ki omejuje svobodno bo ljudi, pa je v nasprotju s socializmom, ker socializem stremi po odpravi zatiranja človeka po človeku, ker socializem pomeni svobodo. Socializem je nadaljevanje idej, ki jih je proglasila velika francoska revolucija:

Svoboda, enakost, bratstvo — ne pa njihovo zanikanje. Znan marksist je rekel: "Ako naj katerikoli totalitarni režim uvaja neki socializem, potem sem neizprosno nasprotnik tega socializma, kajti tako "socializirano" gospodarstvo je hušje kakor privatno kapitalistično gospodarstvo z vsemi svojimi grehi, kajti to vsaj ne zabranjuje človeku, da si proti njemu; ako si totalitarni nasilni režim centralistično podredi gospodarstvo, potem so mu ljudje končno veljavno, brezupno izročeni z vsem svojim življenjem. To je moja socialistična izpoved. In gotovo je to izpoved vsakega socialista, ki ima še srce in razum.—R. K. v "Svobodi".

Ako kake številke ne prejmete, to pomeni, da jo je pošta izgubila. Pišite upravnistvu po drugo.

Ako kake številke ne prejmete, to pomeni, da jo je pošta izgubila. Pišite upravnistvu po drugo.

Ako kake številke ne prejmete, to pomeni, da jo je pošta izgubila. Pišite upravnistvu po drugo.

"Majski glas"

je sedaj edina slovenska revija, ki je urejevana v korist delavskega socialističnega gibanja.

Letošnja izdaja Majskega glasa je posvečena JOZETU ZAVERTNIKU.

Petnajst let bo minilo, od kar je umrl. A njegovo delo živi, in to črvoja ta Majski glas!

NAROČITE GA ČIMVEČ IZVODOV

Cena za POSAMEZEN IZVOD je 35c.

Sodelujmo vsi, da bo imel ta MAJSKI GLAS večjo cirkulacijo kot katerikoli prejšnji!

Naročila pošljite na sledeči naslov:

PROLETAREC

2301 So. Lawndale Ave. CHICAGO 23, ILL.

PRVA SLOVENSKA PRALNICA

Parkview Laundry Co.

1727-1731 W. 21st Street CHICAGO 8, ILL.

Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno

TELEFONI: CANAL 7172—7173

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MOHAWK 4707

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNÍ JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET CLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVÓ

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združeno države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrti leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois

Romani, povesti, črtice in opisi
Poučne in znanstvene knjige

KNJIGARNA "PROLETARCA"

2301 South Lawndale Avenue, Chicago, Illinois

Pesmi, poezije, igre
Angleške knjige socialne in znanstvene vsebine

Romani, povesti, črtice in opisi

Ameriške povesti, zbirka črtic slovenskih pisateljev v Ameriki
Bacili in bacilke (Damiir Feigel), humoreske, broš. 45
Babilonska žena (Joe Hoeking), zanimiva roman v dveh delih, 629 str., broš. \$1.75, vez. 2.35

Marseljsa (Herman Wendel), zgodovina mednarodne delavske himne, broširana 65
Malo življenje (Dr. Fr. Detela), povest, broš. 65c, vez. 1.10
Med potniki in mornarji (Bratko Kreft), zanimivi potopisni fragmenti, broš. 75

Stepni kralj Lear in hiša ob Volgi (Stepnjak-Turgenjev), broš. 45
Taki so ljudje (Roger Martin du Gard), roman s francoskega podeželja, broširana 75
Taras Bulba (N. Gogolj), satirična povest, broš. 60c, vez. 80

Tavčar Ivan: Zbrani spisi:
I. zvezek: Gospa Amalija, Dona Klara, Povest v kleči. Antonio Gledjevič, Bona ljubezna, Mlada leta, Margareta, Ivan Slavelj, Valovi življenja, Med gorami, 506 strani, broš. \$1.50, vez. 2.00

Julij Cezar (W. Shakespeare) vezana 50
Kjer je ljubezna, tam Bog, po L. Tolstojem povesti spisal F. Milčinski. Igra v 1. dejanju 25
Martin Krpan (Fran Govekar), dramska pripovedka v petih dejanjih, broš. 60

Reformacija in socialni boji slovenskih kmetov (Abditus), broš. 35
Ročni spisevnik, obrtnih, trgovskih, ljubavnih in snubilnih pisem, (Viljem Polžaj), broš. 50
Roparska trojica (Claessens-Molek) 25

Naročilom priložite poštni ali ekspresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke. Pri večjih naročilih popust. Kdor želi vezane knjige, je cena toliko višja kolikor znaša vezba.
NASLOV:
PROLETAREC
2301 S. Lawndale Avenue
CHICAGO 23, ILL.

Nemške in zavezniške stevilke
Berlinski radio je dne 26. aprila oznanil, da so Nemci zbili na tla v prvih 25 dnevih meseca aprila 1,264 zavezniških letal.
Iz poročila zavezniških uradov pa je razvidno, da so zavezniški izgubili v omenjenih dneh v invazijah na nemške produkcijske centre okrog 850 letal.
SODELUJTE V KAMPANJI ZA TISOČ
NOVIH NAROCNIKOV VSI, KI SOGLASATE S SMERNICAMI PROLETARCA
DRZAVLJANSKI PRIROCNIK
Cena knjižice je samo 50 centov s poštnino vred.
Naročila sprejema:
Knjigarna Proletarca
2301 S. Lawndale Avenue
CHICAGO 23, ILL.

Romani, povesti, črtice in opisi

SLOVENSKI PISATELJI

PESMI IN POEZIJE

IGRE

RAZNO

KOLEDARJI

PROSVETA

DR. JOHN J. ZAVERTNIK

Can we "Do Business" With Post-War Europe?

We are not of those people who believe that war problems will end when the Axis is finally destroyed. On the contrary, we are convinced that new problems will then arise that will test the unity of what is now called the "United Nations."

Britain, as Mr. Churchill frankly declares, will not consent to the liquidation of her empire. But what will the natives of Britain's far-flung domain think and do about a return of British rule? How enthusiastically will the orientals welcome the return of the Dutch? And, more important perhaps, what will China think when the British return?

Russian influence and prestige will be enhanced throughout Europe, and especially in that vast section of Slav-occupied territory known as Middle Europe. And how will the British and the Americans view an expansion of Communism?

Will the United Nations be able to remain united after the disappearance of the common danger that has united the Soviet Union with Britain and America? Can the world continue to exist and function harmoniously if victory finds it half Capitalist and half Communist?

Can a capitalist America continue to "do business" with a Communist Europe?

We don't believe it. The reason we doubt is because the essence of capitalism is competition and profit, while within the limits of the Soviet sphere the central theme will be planning and service. There is a contradiction there that hints at new alignments as well as new conflicts, and ways of life with which a capitalist economy can neither compete nor unite.

What we see as a possibility strengthens our conviction that the best thing for America to do NOW would be to scrap its own profit economy and institute a system of production for use. We emphasize the "NOW" because we are speaking to the American people and because we hope that the change from a system of competition and profit to one of cooperation will be made democratically—and also because we believe that unless it is done democratically NOW the change will be forced upon us in a few years under circumstances which will find individuals less free than they are today.

A Socialist America could deal with a totalitarian Europe if that happens to become necessary. Or, it could refrain from dealing commercially with the rest of the world for quite a long time without lowering the standard of American material well-being; which is something that a capitalist economy could not do.

Already, within a single generation, we have suffered from two wars because the world has refused to scrap an economy that no longer serves human needs. Why not prepare for the peace we are hoping to have by putting our own house in order while the war is still being fought?—Reading Labor Advocate.

AN ESTRAY

The Treasury reports that it has approved 206,685 salary increases under the Stabilization Act. Everybody apparently has been seeking a raise as 33,127 persons with salaries of less than \$200 a month have been given bigger salary checks and also 95 tycoons with salaries of more than \$50,000 a year will have more money to spend—or to send to Mr. Morgenthau as the case may be.

Of 222 top-notchers with salaries in excess of \$35,000 who have been given raises by the Treasury, 59 had "increased responsibilities," 52 received raises as rewards of merit, 45 were raised because of promotions and 66 of the raises were given as "incentives for the prosecution of the war." In any event that \$25,000 salary limit appears to have been lost, strayed or stolen in the wilds of Washington.—The Chicago Daily News.

"Free Enterprise" Don't Mean "Freedom"

By RAYMOND HOFSES, Editor, Reading Labor Advocate

Among those people who speak loudest in defense of "free enterprise" many are dishonest. Others are deluded by words that describe desirable conditions and activities, but words that do not apply to what our social and economic way of life has come to be.

When Big Business—the Aluminum Corporation of America, to use only one example—speaks of "free enterprise" it doesn't mean freedom. It means control. "Alcoa" wants to be free to control the production and distribution of all aluminum products. And it exerts pressure upon law-makers, not to relieve restraints but to impose them to the advantage of "Alcoa."

And so it is all the way down the line to the County Medical Association, wherein physicians are organized to promote their own interests and, if possible, preserve their own freedom, but to limit the freedom of osteopaths, naturopaths, chiropractors and chiropodists.

And so it is, therefore, that people who say "free enterprise" just don't mean "freedom" at all and, frequently, object to enterprise. Confront them with their inconsistency and they will quickly argue that the restraints they seek for others is for the general welfare. That argument may be sound or specious. But the very fact that "free enterprisers" will so argue is an admission of their deep belief in the necessity of limiting freedom. The deluded folks are those who believe that they are free today. They aren't. They are subject to all kinds of restraints. They move about and work and live by license. And, on the whole, they like the general set-up and call it "freedom."

People are not free because the means whereby they live have been pretty generally taken over by a small section of the population. The owners have possession over more than mines and railroads and factory buildings. They also own the jobs which are the basis of freedom and of life itself. And so people who wish to be free had better understand very quickly that their one hope of freedom lies in liberating themselves from the control of an owning class. For, just as economics is the basis of life, so the economic system is the basis of either freedom or slavery.

A NEW APOSTLE OF THE VERY RICH

Reactionary groups among the very rich, and particularly those big industrialists who shiver every time "trade unionism" is mentioned, have found a new leader to guide their economic thinking. More than a century ago, that same element was applauding Malthus, the British cleric, who said "war and pestilence and famine" were God's way of keeping the population of the earth within bounds. In these days, no one takes Malthus seriously.

His successor is Professor Hayek, an Austrian who has secured a job in the London School of Economics. He has written a book, "The Road to Serfdom," in which he holds that any attempt by the government to wipe out poverty or to materially relieve the burden of the underprivileged will lead to "the surrender, not only of economic, but also of political freedom."

We will hear a lot about Professor Hayek in the coming months and years—the very rich will publicize him—but, in our judgement, his economic views are almost as "screwy" as those of Malthus.—Labor.

The deeper the sorrow, the less tongue it has.—Talmud.

THE MARCH OF LABOR

CALIFORNIA A.F.L. UNIONS HAVE SENT EXPERTS INTO SAN QUENTIN PRISON TO TRAIN INMATES IN WELDING, SHEET METAL WORK, CARPENTRY, ELECTRICITY AND OTHER WAR TRADES.

213 SLAMM

CORPORATION PROFITS IN 1942 WERE FOUR TIMES THE AVERAGE FOR THE PRE-WAR PERIOD 1936-9.

BUY THAT EXTRA WAR BOND OUT OF YOUR NEXT PAY ENVELOPE

THE UNION LABEL IS ORGANIZED LABOR'S TRADE-MARK. LOOK FOR THIS LABEL IN HATS TO BE SURE THEY ARE UNION-MADE.

THE FIRST PERMANENT STATE BOARD OF ARBITRATION WAS CREATED IN 1886 IN MASSACHUSETTS.

An Old "Scare" Story Is Revived

Social Security Funds Are Being Invested in Government Bonds, and That's the Safest "I. O. U." in the World

From time to time, newspapers in various parts of the country endeavor to scare their readers by repeating the old yarn about the way the government is using social security funds to meet ordinary expenses. The latest to come to our attention is an editorial in the "Times" of Beatrice, Neb. The editor says:

"Instead of creating an honest reserve of these paid-in funds for some future showdown, the government has been spending the money on current expenses and placing in the reserve fund a series of 'I.O.U.s.'"

By weird calculations which no ordinary person can hope to follow, the editor reaches the conclusion that there is "an overall 300 per cent loss."

It would be most unfortunate if any considerable number of people were to accept that statement at its face value, for it is entirely erroneous.

We don't know what the editor had in mind when he wrote about an "honest reserve," but we take it for granted he would agree that any surplus in the social security fund should be invested, and not piled up in the Treasury vaults in the form of currency and gold and silver.

He would also probably agree that the surplus should be invested in the best securities available.

Well, that is exactly what has happened. The social security surplus is used to buy a special kind of government bond. It pays 3 per cent. Such a bond would command a premium on the open market, but it is sold to social security at par. That means that social security is getting the best security available at a remarkable favorable price.

Of course, these bonds are "I. O. U.'s," but they're Uncle Sam's "I. O. U.'s." Every bond he has issued since the Constitution was adopted was just an "I. O. U."—that is, it is a promise that it would be redeemed at face value by Uncle Sam on a given date.

Uncle Sam has never "run out" on such a promise. He has always redeemed his "I. O. U.'s." With the help of God, he always will. Social security investments are as sound as our government, and our government is just about the soundest thing in the world.

We are all interested in social security. Therefore, anything that disturbs our faith in that great institution is worthy of the most serious consideration. LABOR has given such consideration to social security investments, and it does not hesitate to assure its readers that they have no reason to worry.—Labor.

ALLIED GENERAL PRAISES JUGOSLAV PARTISANS

WASHINGTON. — According to a BBC broadcast on April 20, the Chief of the British-American mission at Marshal Tito's headquarters, General McLean, reported that the Allies had delivered thousands of tons of war materials to the Yugoslav partisans during the past months. Gen. McLean in his report claimed that the Yugoslav Peoples' Army of Liberation, under the leadership of Marshal Tito, had grown into a large, well disciplined force, and that the whole Yugoslav front has been united through the spirit of brotherhood.

The second edition of "New Yugoslavia" published the full text of General McLean's declaration which, according to reports reaching the OWI, is as follows:

"The complete agreement reached at Teheran shows how vain are German hopes that by Allied disunity they would be saved from final destruction. In the last few months the Allies had sent thousands of tons of material to the People's Army of Liberation. Hardly a day passes without the Allies attacking German troop installations in Yugoslavia.

"Six months ago I entered Yugoslavia by parachute. I found that the People's Liberation Movement is of much larger significance both militarily and politically than it is thought abroad. The Yugoslav Peoples' Army of Liberation, under the brilliant leadership of Marshal Tito has developed into a great disciplined force, consisting of numerous corps, divisions, and led by experienced commanders. They are armed and supplied at the expense of the enemy. Political currents of the movement are also significant.

"From this heroic struggle for national freedom a spirit of fraternity has sprung. For the first time, and has joined all peoples of Yugoslavia under the leadership of Tito, a great politician and war leader. This United Peoples' front consists of the best elements in all classes of population.

"I should like to express my sincere thanks to my friends from the Peoples' Army of Liberation, and especially to its ingenious leader, Marshal Tito, for the cordial reception given me upon my arrival on liberated territory."

Who Needs Money?

From somewhere in New Guinea comes this item: A finance officer at one camp keeps several thousand dollars in currency in his desk drawer. No guard is kept on duty and no money has ever been missing.

But in the very same camp, a small amount of medical whiskey is stored in a hut over which one officer and two armed men stand guard 24 hours a day.

Income Tax Item

A Denver wife whispered shyly to the income tax collector: "My husband didn't state enough income when he filed our joint return. You see, I don't want him to know how much I really earn."

IN THE WIND

From THE NATION

The British Ministry of Information, like the OWI, is considered fair game by wisecrackers. They are now saying in London that its motto is, "Give us a straw and we'll drop the bricks" . . . And the Ministry of Reconstruction, it is alleged, has as its theme song, "We're dreaming of a White Paper."

Business Action, the weekly bulletin of the Chamber of Commerce of the United States, offers this cheery note: "Annual Meeting Postponed as Contribution to Victory."

The British Pianoforte Manufacturers' Association is preparing for a boom after the war.

It seems that Axis agents in South Africa have been spreading a rumor that the United States plans to take over South Africa through Lend Lease operations. The South African "Forum" asked Herbert Hoover to comment on it. This is what he said: "It seems to me almost childish to reply to the charge . . . Lend-Lease comes out of the pockets of the American taxpayer, and the less we lend the better we like it."

From a news story in the London "Evening Standard": "One of the eight men under the spotlight was asked: 'Why are you a Tory?' He replied: 'Because I hate class distinctions.' That is the spirit of the new Tory democracy."

Festung Europa: The Nazi Department of Price Administration in western Poland has decreed that certain Germans may obtain rent reductions "as indemnity for living in a Polish neighborhood." . . . A former tuberculosis sanatorium in Czechoslovakia has been converted into a school where German boys fifteen to eighteen years old are trained in street fighting . . . Dutch-Nazi mayors of several municipalities in northeastern Holland have been ordered to prepare lists of houses from which the Dutch occupants will be evicted to make room for Germans from bombed-out cities in the Reich . . . A man released from a Nazi prison camp in Holland greeted his friends thus: "At last I feel like a good Dutchman, for I have been in jail." . . . A pamphlet of nearly 100 pages entitled "How to Grow Parsley" has had tremendous sales in Poland. It contains speeches by Roosevelt, Churchill, Sikorski, and others. This can be revealed now because the Nazis have already discovered it.

IBANEZ RETALIATES TO BROWDER'S CRITICISM

Washington, D. C. — Bernardo Ibanez, general secretary of the Chilean Confederation of Labor, in a letter to friends in this country, charged that Communist leader Earl Browder was guilty of a "shameful lie" in attempting to link him with Fascist forces in South America.

Ibanez, who came to this country recently as the guest of the AFL and CIO, said in his letter:

"I have been a humble but consistent anti-Fascist fighter from the time Fascism and Nazism first appeared in the world as a reactionary and anti-labor menace. I shall continue to remain anti-Nazi, as I have always been, before June 22, 1941, and after, while I have the strength to fight for social progress and human freedom. Mr. Browder is surely not the person to give me lessons in this respect."

NAZIS STRIP PROTECTORAT OF ART TREASURES

WASHINGTON. — A German language newspaper published in Prague contained in its issue of March 29, as reported to the OWI, the following revealing admission of depredations wrought by the Nazis on churches and museums in the "Protectorate."

"Whoever visits St. Vitus cathedral these days will hardly recognize it. Plastics on the walls have been taken down, and the silver-embossed coffin of St. Nepomuk has been removed. Hardly any precious works of art are there any longer. They have been replaced by copies which are so good they fit in perfectly. As in Prague, similar measures have been taken elsewhere in the country. It is notable that museums and art galleries have not been closed, but what is seen is no longer original, but good copies."

As every thread of gold is valuable, so is every moment of time.

'Why Abolish the Poll Tax?'

Why should labor everywhere be concerned in the fight to abolish the poll tax in eight Southern States? The poll tax bars ten million people from taking part in their government. But how does that hurt the people of the other forty States?

The truth is, the poll tax doesn't just bar the Southern people from sharing our democracy. It also keeps the rest of the American people from having a fair share, too.

Take your own Congressman. It takes less than 9,400 votes to elect the average poll-tax Congressman and 47,000 to elect a non-poll-tax Congressman, which means that one poll-tax vote is worth more than five non-poll-tax votes.

As a rule, not more than 3 per cent of the people of a poll tax State vote. The fact that poll tax Congressmen and Senators are not elected by the majority of the people of their state means they do not serve the majority of any of us.

These are days of government rules and regulations. Our government now decides how much your wife pays for the pork chops you eat or supper. It's Congress that makes the rules. Therefore, the people must elect Congressmen who will serve them fairly.

Poll tax repeal will mean that the locomotive fireman in Alabama, the textile worker in South Carolina, the printer in Virginia can vote. That means he can elect a man who will be responsible to the working people. Such anti-labor leaders as the authors of the Smith-Connally bill will be defeated. And labor all over America will be the better for it. —The Brewery Worker.

British Coal Mine Reforms

A program in England for the benefit of British coal miners provides for an annual pay check based on a 37 and a half hour week.

No social progress in the world is more to be desired than such a program, and the American coal mining industry might well take note, not of the progress in Britain, but of the trend of British thinking.

A year-round pay check for coal miners in America would solve one of the most depressive labor situations in this nation, and would bring forth a group of workers whose minds never would give thought to fascism, but whose hearts would beat in tune to honest Americanism at all times.

Here is something to work toward, guaranteed year-round pay. The old shibboleth that coal mining is a seasonal industry may well be abandoned in favor of a more modern cry—that coal is an essential twelve months a year.

Coal mined during the summer months for use in fall and winter need not deteriorate in storage when properly oil treated, as many tests have already proved.

Let the miners of America give more thinking to this subject, and some day, perhaps, the hills and dales of our economic charts will be ironed out into a more smooth path toward economic liberty and freedom from worry and distress brought on by periods of unemployment.

Let's make that a battle cry for the future: year-round pay check for the coal mining industry.—The Progressive Miners.

Fear of Abundance Still Paradox of Capitalist Chaos

Planless Economy Brings Booms and Depressions But Never Security

By SCOTT NEARING

Free enterprise is up to some of its old tricks this spring. Nowhere it hit harder than among those freest of all enterprises—the farmers.

Their immediate problem is eggs. Egg shortages during World War I pushed the price of eggs above a dollar a dozen. When World War II broke out it was a fair guess that the same thing would happen again. Chicken farmers expanded their equipment, while farmers and other householders who had never taken any great interest in the chicken business went for it hard.

Government spokesmen urged on the egg producers—setting quotas, demanding food for victory, and showing green hands the best methods for maximum production.

Egg production is an industry that can be expanded rapidly and to almost any desired extent. Hatcheries can turn fertile eggs into baby chicks in three weeks and within six months these chicks are laying pullet eggs.

The push for more eggs was going strong in 1942. In the spring of 1943 hatcheries were flooded with orders and customers were having their money sent back and were writing to new supply sources in a desperate effort to get their quota of chicks.

Chickens were a source of meat. Eggs were a meat substitute. Government departments purchased eggs by the million. Some were fed to the armed forces. Others were stored. Still others were processed and shipped with lend-lease supplies. The demand seemed limitless.

Another Bubble Burst

During recent weeks the egg boom has come to a sudden and disastrous end.

Government agencies began offering quantities of eggs from storage. The trade refused to buy them, first because there was an adequate supply of fresh eggs on the market, and second because after a certain period of storage, eggs cease to have an attraction for consumers.

Then the demand for eggs fell off. Many reasons were offered. The one generally accepted was that consumers were tired of eggs as a meat substitute and just couldn't eat more of them. When spring laying got under

way the egg market was flooded. Storage facilities were crowded to capacity. The country was producing 80% more eggs than in the average prewar year, and the market could not absorb them. Egg supply was far in excess of egg demand.

Prices began to tumble. In the Midwest they went so low that farmers were offered 20c a dozen.

Penalized For Producing

Modern egg production is based on food mixtures prepared and sold by the big grain companies and cooperatives. The average egg farmer raises little food for his chickens, but depends instead upon bought rations. While the bottom has dropped out of egg prices, feed costs have actually increased. The producer was caught in those fatal pincers: rising costs of production and falling prices of the product.

Baby chick customers will have no trouble this spring. Thousands of chicks have already been drowned because they were born after the break in the egg market. The chicken population will fall off in 1944 and chicken raising equipment will lie idle with the chaotic collapse of the egg boom.

What a picture! Hurry-skurry to raise production; unreasonable expansion; collapse of the boom; widespread financial losses and readjustments—and next year, in all probability, a shortage of eggs because producers will shy away from the scene of their recent disaster.

Such result have dodged the steps of free enterprise in industry after industry and country after country. They are inescapable since free enterprise is essentially planless. Those who propose to substitute planned economy for this chaos are ridiculed by the free enterprisers as impractical idealists.

AFL WORKERS SEND GARMENTS TO RUSSIA

BALTIMORE.—Almost a million garments have been shipped to Russia from Baltimore within the last few weeks, as a result of a collection drive directed by the Baltimore Federation of Labor, according to Bruce McDonald, regional director of the Labor League for Human Rights, official relief arm of the AFL.

I hold if the Almighty had ever made a set of men that should do all the eating and none of the work, he would have made them with mouths only, and no hands . . . To secure to each laborer the whole product of his labor, or as nearly as possible, is a worthy object of any good government. — Abraham Lincoln.